

**Uppföljning av kommunernas ekonomi
och landskapsandelarna 1997-1999**

Förord

Ålands statistik- och utredningsbyrå har av Ålands landskapsstyrelse och Ålands kommunförbund fått i uppdrag att göra en uppföljning över utvecklingen inom den kommunala ekonomin och landskapsandelarna under perioden 1997-1999. Bakgrunden till uppdraget är en överenskommelse mellan landskapsstyrelsen och kommunförbundet i samband med överläggningarna inför budgeten för år 2001. Uppdraget har begränsats till att gälla de frågor rörande kommunernas driftsutgifter som har koppling till landskapsandelssystemet och de överläggningar inför budgeten som årligen förs mellan de två parterna. Uppföljningen inbegriper således inte investeringsutgifterna.

Föreliggande rapport utgör, som rubriken ger vid handen, en ren ekonomisk uppföljning. Det betyder att någon kvalitativ utvärdering av det serviceutbud som ligger bakom siffrorna inte ingår i uppdraget. Rapporten innehåller på grund av uppdragets karaktär en rätt stor mängd tabeller varav en del finns samlade i en särskild tabellbilaga. Eftersom avsikten är att det framtagna siffermaterialet skall kunna användas som underlag för vidare beräkningar och förhandlingar mellan parterna, har traditionella tabeller valts som huvudsaklig presentationsform framom de i andra sammanhang mera pedagogiska och illustrativa diagrammen och bilderna.

ÅSUB har för den intresserade publicerat flera rapporter som berör den kommunala ekonomin och delvis tangerar samma problematik som den här rapporten fokuserar på. År 1999 gjordes en uppföljning av landskapsandelssystemet och ÅHS för perioden 1990-1997, ÅSUB Rapport 1999:10. Den rapporten innehåller bland annat mer detaljerade beskrivningar av de finansieringssystem- och regler som ligger bakom de ekonomiska uppgifterna. I den här rapporten återges grunderna för landskapsandelssystemet och andra transfereringar mellan landskapet och kommunerna endast på en övergripande nivå. Vidare utarbetar ÅSUB sedan 1999 två gånger per år en konjunkturbedömning som är anpassad till den kommunala sektorns behov, också de bedömningarna finns utgivna i ÅSUBs rapportserie. Därtill utgör den bokslutsbaserade ekonomi- och verksamhetsstatistiken en bra grund för analyser av den kommunala sektorns ekonomi.

Rapporten är sammanställd av utredningschef Katarina Fellman som gärna tar emot synpunkter och svarar på frågor som rör rapportens innehåll. Utredare Fredrik Nyman har biträtt vid framtagningen av underlagsmaterial.

Mariehamn i november 2001

Bjarne Lindström
Direktör

Innehåll

1. Bakgrund, syfte och metod.....	5
2. Sammanfattning av tidigare uppföljningsresultat.....	6
3. Överföringar mellan landskapet och kommunerna.....	7
4. Utvecklingen av kommunalekonomiska nyckeltal.....	11
5. Överföringarna ur ett kommunalt perspektiv.....	14
6. Kommunernas egenandelar och nettokostnader per sektor.....	17
7. Kommunernas kostnader inom den sociala sektorn.....	28
8. Landskapets utgifter.....	31
9. Slutsatser och kommentarer.....	33
Bilagor.....	35

1. Bakgrund, syfte och metod

I samband med överläggningarna mellan landskapsstyrelsen och kommunerna (representerade av Ålands kommunförbund) inför budgetåret 2001 kom parterna överens om att beställa två utredningar från ÅSUB. Den första berör de olika åldersgruppernas andel av kommunernas sociala kostnader som underlag för bedömning av om landskapsandelarna och dess uträkningsätt idag på ett riktigt sätt avspeglar kostnadsstrukturen i kommunerna. Den andra utredningen berörde skillnaderna i utvecklingen mellan kommunerna och orsakerna till dessa. Målsättningen var att båda studierna skall kunna användas som grund dels för justeringar inom ramen för de årliga förhandlingarna om de ekonomiska relationerna mellan landskapet och kommunerna, dels för mera omfattande förändringar i hela landskapsandelssystemet. ÅSUBs uppdrag här gäller dock endast att göra utredningen över kostnadsskillnaderna och att granska orsakerna till dessa skillnader.

Utredningen av de båda frågeställningarna ovan genomförs här inom ramen för ett och samma utredningsprojekt. Uppföljning av utvecklingen görs, enligt överenskommelse med uppdragsgivarna, för de tre senaste åren för vilka bokslutsuppgifter och statistik har funnits tillgängliga och fastställda, nämligen åren 1997, 1998 och 1999. Samtliga kommuner granskas skilt för sig och analyseras därefter med avseende på strukturella förhållanden, befolkningsunderlag samt ekonomiska nyckeltal, för att analysera orsaker till utfallet och samband i resultatet. Utredningen omfattar driftsutgifterna för hela bildningssektorn, sociala sektorn samt kostnadsutvecklingen totalt för kommunerna. Inom den sociala sektorn granskas kostnaderna för befolkningens olika åldersgrupper skilt.

Faktorer som särskilt kan ha inverkat på kostnadsutvecklingen i kommunerna granskas särskilt. Bland dylika faktorer kan nämnas befolkningsutvecklingen per kommun som helhet, befolkningsstrukturens utveckling samt utvecklingen av beskattningsunderlaget. Vidare granskas effekterna av de finansiella kvittningar som gjorts mellan landskapet och kommunerna, det vill säga de överföringar i båda riktningar mellan huvudmännen som kvitterats mot varandra. Vid kartläggningen av kommunernas ekonomiska situation beaktas även sådana överföringar från landskapsstyrelsen som inte är lagstadgade, men som man kommit överens om i överläggningarna med kommunerna. Till den del landskapsstyrelsen övertagit kostnadsansvaret för uppgifter, såsom för ÅHS, gymnasialstadiet utbildningen och musikinstitutet granskas utgiftsutvecklingen endast totalt sett och något försök att fördela kostnader per kommun görs inte.

Uppföljningen omfattar en relativt kort tidsperiod, tre år, varför några långtgående slutsatser om förändringen över tiden inte kommer att kunna dras. Däremot är det möjligt att på ett övergripande plan jämföra kostnadsfördelningen med de utredningar som dels gjordes inför och strax efter landskapsandelsreformens genomförande, dels med den uppföljning som gjordes år 1999 om kostnadsfördelningen mellan landskapet och kommunerna totalt sett.

Utredningen bygger i första hand på information från boksluten, från den officiella verksamhetsstatistiken, befolkningsstatistiken, skattestatistiken samt från de allmänna uppgifter som ligger till grund för landskapsandelarna. Därtill har kommunernas verksamhetsberättelser samt skolornas arbetsplaner använts vid uppgiftsinsamlingen. För utredningens behov har i det här skedet inte begärts in några omfattande kompletterande material från primärkällor. Utgångspunkten har här varit att så långt som möjligt använda färdigt insamlade uppgifter, dels för att inte belasta uppgiftslämnarna, dels för att skapa grunder för enkla liknande jämförelser framöver. Till den del jämförelserna sammanfaller med de uppföljningar som genomförts tidigare har den modell som parterna då kom överens om som bas använts. Det betyder att landskapets utgifter och inkomster sammanställs på basen av uppgifter i landskapets bokslut, med undantag för landskapsandelarna till kommunerna som redovisas enligt det år de hänförs till. För kommunernas utgifter och inkomster har Ålands officiella statistik, som publiceras av ÅSUB, lagts som grund.

I rapporten förekommer två centrala begrepp som rör kommunernas kostnader, nämligen *nettokostnader* samt *egenandelar*. Med kommunernas nettokostnader avses kostnaderna efter att kommunernas egna inkomster i form av avgifter, försäljning och dylikt dragits av. Med egenandelar avses de utgifter som belastar kommunerna efter att ytterligare landskapsandelarna dragits ifrån de kommunala nettoutgifterna. Egenandelarna utgör alltså den andel som kommunerna i realiteten står för själva och är således lägre än nettokostnaderna för respektive verksamhet.

2. Sammanfattning av tidigare uppföljningsresultat

Resultaten av de uppföljningar av angränsande analysområden som genomförts tidigare har visat på en relativt snabb kostnadsutveckling, men att ökningstakten varit ungefär den samma för landskapet och kommunerna inom de sektorer som berörts av uppföljningarna.

Den kartläggning av utvecklingen av nettokostnaderna för landskapet respektive kommunerna som utfördes under 1996 och som jämförde kostnadsfördelningen landskapet - kommunerna mellan det sista officiella provräkningsåret och det första året den nya modellen tillämpades, det vill säga mellan åren 1994 och 1995 visade att utvecklingen däremellan varit väldigt stabil. Landskapets nettoutgifter hade ökat med 6,2 procent reellt och 17,3 procent nominellt, medan ökningen för kommunernas del var 6,5 procent reellt och 17,7 procent nominellt. För kommunernas del var det prövningsbaserade stödet då inte beaktat, detta hade mellan de aktuella åren ökat med 1,28 mmk. Kommunernas andel av de utgifter som ingick i beräkningarna var konstant, 43,6 procent båda åren.

Den uppföljning som gjordes av utvecklingen mellan åren 1994 och 1997 (ÅSUB Rapport 1999:10) visade att kostnaderna reellt hade stigit med drygt 21 procent mellan 1994 och 1997. Utgifterna har för landskapets del stigit snabbare än för kommunerna, vilket innebar att landskapets andel av de totala kostnaderna ökat i jämförelse med reformtidpunkten. Andelen som faller på landskapet hade ökat 6,4 - 9,0 procentenheter beroende på hur sänkningen av de kommunala skattesatserna, som möjliggjordes genom den lägre ÅHS-avgiften, beaktas i beräkningarna.

Uppföljningen av åren 1994 till 1997 vittnade emellertid också om att om bara de kommunala uppgifterna granskades så hade landskapets andel av utgifterna ökat i betydligt blygsammare omfattning mellan åren 1994 och 1997. Landskapsandelarnas andel av utgifterna för den kommunala socialvården och utbildningssektorn hade ökat med 1,4 procentenheter under perioden.

Sammantaget betydde det att landskapets andel av de kommunala utgifterna fram till år 1997 på ett övergripande plan bibehållits ganska konstant. Däremot visade resultatet på att skillnaderna i utvecklingen mellan kommunerna var stora, något som den här rapporten kommer att granska lite närmare.

3. Överföringar mellan landskapet och kommunerna

Kommunerna erhåller, för att fullfölja sina lagstadgade uppgifter samt för att de regionala skillnaderna och de ekonomiska förutsättningarna kommunerna emellan ska utjämnas, finansiellt stöd från landskapet, så kallade landskapsandelar.

En stor reform av landskapsandelarna till kommunerna och av huvudmannaskapet inom den offentliga sektorn på Åland genomfördes med början från år 1994. Målet med det nya landskapsandelssystemet var att stärka den kommunala självstyrelsen på de områden där kommunerna själva är huvudmän och eliminera onödig centralstyrning. Landskapsbidragen skulle grunda sig på kalkylmässiga kriterier istället för att vara kostnadsbundna som tidigare och såväl gransknings- och redovisningsarbetet som transfereringarna skulle minimeras. Systemet skulle sporra ett ekonomiskt tänkande genom att bidragen aldrig täckte mer än 50 procent av driftkostnaderna. Huvudmannaskapen inom den offentliga sektorn renodlades samtidigt. Skillnaderna i kommunernas ekonomiska ställning skulle dock fortsättningsvis utjämnas.

Kommunerna erhåller efter reformen kalkylerade, icke-öronmärkta landskapsandelar för att sköta driften av socialvården och utbildnings/kultursektorn. Inom socialvården betalas

andelarna från år 1994 på basen av kalkylerade belopp enligt invånartalet i olika åldersgrupper, där barnen under skolåldern och de äldsta åldersgrupperna har de högsta kalkylerade beloppen eftersom de i genomsnitt föranleder de största utgifterna för den kommunala socialvården. Därutöver betalas en extra andel till de kommuner som har särskilt höga utgifter för specialomsorgen eftersom kommunerna där inte kan påverka utgifterna i någon större utsträckning och åtagandena vanligen är långsiktiga. För biblioteksverksamheten samt idrotts-, ungdoms- och kulturverksamheten erläggs andelarna på basen av kalkylerade belopp enligt invånartalet i kommunerna. För medborgarinstitutets del fastställs ett tak för antalet timmar enligt vilket landskapsandelen beräknas och inom grundskolan betalades andelarna enligt den modell som först tillämpades utgående från ett allmänt enhetspris per elev för undervisningen samt ett annat enhetspris per elev för de elever som var berättigade till skolskjutsar.

Utöver dessa så kallade uppgiftsbaserade landskapsandelar betalas allmänna landskapsandelar som genom reformen ökade i betydelse och det är främst genom dessa som den regionalpolitiska utjämningen sker. Likaså ökade betydelsen av skattekompletteringarna som jämnar ut verksamhetsförutsättningarna kommunerna emellan, framför allt genom att kompensationsgränserna som anger i vilken grad skattekompletteringen görs höjdes.

Inom sektorer och organisationer där den enskilda kommunens möjligheter att påverka besluten var marginella, men där kommunerna tidigare i väsentlig utsträckning burit kostnaderna, renodlades i samband med 1994 års reform huvudmannaskapen inom den offentliga sektorn. Så överfördes hela hälso- och sjukvården under landskapets huvudmannaskap, liksom gymnasialstadiutbildningen och Musikinstitutet. Landskapets ökade kostnader för det ökade huvudmannansvaret finansierades för vårdens del i huvudsak genom en kommunal avgift, här kallad ÅHS-avgift, som betalades i form av en vid reformtidpunkten fastställd nivå om 3,5 penni per skattöre. För gymnasialstadiutbildningens del finansierades landskapets ökade utgifter genom att kommunerna fick bära en större del av kostnaderna för sina grundskolor, landskapsandelarna för grundskolorna sjönk.

Sedan 1994 har en kontinuerlig utveckling av finansieringssystemet skett genom såväl förenklingar och modifieringar som genom utvidgning till nya verksamhetsområden. Bland annat påbörjades redan år 1996 en sänkning av den kommunala ÅHS-avgiften som ledde till att den slopades helt från år 1999. År 1997 genomfördes ytterligare en clearing mellan landskapet och kommunerna, nämligen driften och underhållet av bygge- och kommunalvägarna. Resultatet av kvittningarna påverkade de allmänna landskapsandelarna.

Inför 1998 vidareutvecklades bland annat bidragsmodellen för grundskolan, den hade tidigare varit den mest arbetskrävande och svåröverskådliga delen i hela systemet. Istället för att räkna elevantal per skola betalas nu andelarna för åldersgrupperna 6-11 år respektive 12-15 år per kommun vilket i huvudsak motsvarar kommande budgetårs elevunderlag för kommunerna. För eleverna inom träningsundervisningen baseras bidraget på de verkliga kostnaderna

eftersom det visat sig vara svårt att skapa en bra kalkylerad modell för den delen av undervisningen. År 1998 sänktes ÅHS-avgiften med ytterligare en procentenhet. Vidare infördes en ny äldsta åldersgrupp inom socialvården, 85+, och inom skattekompletteringssystemet infördes en ny kommungrupp, kommuner med 500 till 1.100 invånare. Därtill förenklades indexjusteringarna så att de i huvudsak görs i samband med de årliga justeringarna av basbeloppen.

Den sista delen av ÅHS-avgiften om 0,8 procentenheter slopades år 1999. I gengäld infördes ett nytt så kallat allmänt avdrag i personbeskattningen på Åland. Kommunerna kompenseras ytterligare för det avdraget, en avräkning av det exakta utfallet per kommun genomförs årligen då beskattningen slutförts.

Den senaste större vidareutvecklingen av landskapsandelssystemet genomfördes år 2000 då landskapsalarmcentralen i sin helhet övertogs av landskapet, som i fortsättningen således upprätthåller och bekostar centralen. Effekterna av förändringen överfördes till de allmänna andelarna vars nivå och koefficienter justerades.

Det bör framhållas att eftersom 1994-års landskapsandelsreform innebar en i det närmaste total omläggning av grunderna för landskapsandelarna och även delar av huvudmannaskapen inom den offentliga sektorn på Åland renodlades så är det vad gäller kostnadsfördelningarna inte möjligt att göra jämförelser på annat än den övergripande nivån mellan det tidigare och det nya systemet. Landskapsandelsreformen innebar nämligen att landskapsandelar från utbildningen och den sociala sektorn överfördes till de allmänna andelarna där den regionalpolitiska utjämningen i högre grad nu är koncentrerad. Vidare ökade skattekompletteringarna avsevärt i betydelse, skatteunderlaget utjämnas på så vis till stor del mellan kommunerna. Jämförelser till exempel per sektor mellan de två systemen blir därmed inte rättvisande.

Utöver de överföringar som sker mellan landskapet och kommunerna inom ramen för det egentliga landskapsandelssystemet har man i samband med överläggningar mellan landskapet och kommunerna vissa år kommit överens om särskilda ersättningar och kompensationer. Aktuella sådana under åren 1997 till 1999 har stöd för kommunernas it-utveckling och – samordning, skolornas it-utveckling samt kompensation för minskad utdelning för samfundsskatten varit. Dessa överföringar kommer att granskas närmare nedan.

Sammanfattning: Förändringar inom landskapsandelssystemet 1994 –1999

1994

- Familjestödsreformen genomfördes med slopade barnavdrag och höjda barn- och bostadsbidrag. De sociala landskapsandelarna minskade med 11 % som motvikt.
- Allmänna nedskärningar pga landskapets budgetsituation

1995

- De nerdragna landskapsandelarna bibehölls

1996

- ÅHS-avgiften sänktes från 3,5 till 3,0 penni per skattöre (%-enheter), vilket hade positiv effekt även för skattekompletteringen.

1997

- ÅHS-avgiften sänktes från 3,0 till 1,8 %-enheter för att möjliggöra kommunala skattesänkningar.
- För Gullåsen infördes en fastprismodell per vård dygn med de verkliga kostnaderna för de kommunala omsorgshemmen som bas.
- Gränsen för de särskilda andelarna för specialomsorgen sänktes.
- Basbeloppen för landskapsandelarna för 0-6-åringarna höjdes med 7,8 % till följd av införandet av den subjektiva rätten till barnomsorg.
- Kostnaderna för driften och underhållet av bygde- respektive kommunalvägarna clearades mellan landskapet och kommunerna. Resultatet påverkade de allmänna andelarnas nivå och koefficienter.

1998

- ÅHS-avgiften sänktes med 1 %-enhet, varav 0,8 %-enheter kvittades mot de sociala andelarna.
- Vidareutveckling av landskapandelsmodellen för grundskolorna så att andelen baserar sig på kommunens befolkning i åldersgrupperna 6-11 år respektive 12-15 år istället för elevantal per skola, framräkningen av basbeloppen förenklades. För elever inom träningsundervisningen betalas bidrag på basen av verkliga kostnader.
- Ny åldersgrupp 85 + infördes vid uträkningen av de sociala andelarna för att bättre avspegla kostnadsläget.
- Ny kommungrupp infördes vid beräkningen av skattekompletteringen, fastäländska kommuner med mellan 500 och 1.100 invånare.
- Indexjusteringarna förenklades.

1999

- Den sista delen av den kommunala ÅHS-avgiften om 0,8 %-enheter slopades.
- Nytt allmänt avdrag i kommunalbeskattningen som motvikt till ÅHS-avgiftens slopande. Kommunerna kompenseras i efterhand fullt ut för avdraget.

Fortsatta reformer år 2000 och framåt

2000

- Huvudmannskapet för landskapsalarmcentralen överfördes i sin helhet på landskapet som i fortsättningen upprätthåller och bekostar centralen. Förändringen kvittades mot de allmänna landskapsandelarnas nivå och koefficienter.

2001

Inga systemförändringar genomfördes

4. Utvecklingen av kommunalekonomiska nyckeltal

I *tabell 1* nedan sammanfattas några centrala poster från kommunernas bokslut för åren 1997 - 1999. Uppgifterna är hämtade från ÅSUBs statistik. Alla kostnader och underskott anges som negativa tal, medan intäkter och överskott är positiva. Tabellen återger den nominella utvecklingen sådan som den återges i resultaträkningen och i övriga delar av bokslutet. Motsvarande uppgifter per kommun samt per kommun och invånare finns samlade i rapportens bilagedel, där även förändringen av vissa av nyckeltalen granskas närmare.

Verksamhetsbidraget visar driftens nettokostnader som skall finansieras med skatteinkomster, landskapsandelar och övriga finansiella inkomster. Årsbidraget borde på längre sikt motsvara avskrivningarna. Årsbidraget är ett flitigt använt nyckeltal vid jämförelser mellan kommuner. Vid dylika jämförelser bör man dock hålla i minnet att eftersom årsbidraget inbegriper kommunernas inkomstfinansiering med skatter påverkas årsbidraget av den kommunala skatteprocenten. Kommunens resultaträkning utmynnar i räkenskapsperiodens överskott eller underskott, där även exempelvis förändringar av fonder och reserver ingår. Samfundsskatten ingick åren 1997 - 1998 i de övriga skatteintäkterna, och redovisas skilt i statistiken först från år 1999.

Verksamhetsbidraget visar på att nettodriftsutgifterna växer stadigt, medan årsbidraget uppvisar en nedgång mellan boksluten för år 1998 och 1999. Driftsutgifterna steg med över 7 procent netto, medan skatteintäkterna minskade med närmare 2 procent. En av orsakerna till den här negativa utvecklingen står att finna i de ökade avdragen av vilka det nya så kallade allmänna avdraget är störst. Landskapsstyrelsen kompenserar dock kommunerna fullt ut för effekterna av det avdraget. Investeringsnivån är fortsatt hög, men bokslutsuppgifterna ger vid handen att förverkligandet inte framskridit helt enligt planerna. Skuldsättningen har kunnat minska fram till år 1999, även om avbetalningstakten minskar. Årsbidraget täcker

nettoinvesteringarna ännu år 1999 trots att det sjunkit betydligt. Landskapsandelarna minskade 1998 som en följd av att ÅHS-avgiften sänktes. Från år 1999 uppbärs ingen ÅHS-avgift alls. Utvecklingen av landskapsandelarna granskas närmare längre fram.

Tabell 1: Centrala poster från kommunernas bokslut 1997-1999

	1997	1998	1999
	Bokslut	Bokslut	Bokslut
Verksamhetsbidrag	-310 199	-324 450	-347 429
Skatteintäkter	354 704	364 146	357 075
Kommunalskatt	254 716	267 663	270 349
Fastighetsskatt	5 840	5 870	5 622
Samfundsskatt			75 720
Övr. skatteint.	94 148	90 613	5 383
Landskapsandelar	125 859	115 261	118 615
Andelar till ÅHS	-31 540	-14 802	0
Återkrävd moms	-20 339	-21 951	-22 528
Årsbidrag	113 197	115 653	106 405
Räkenskapsperiodens överskott/underskott *	2 550	53 728	75 147
Investeringar, netto	-61 115	-45 763	-84 363
Förändr i långfristiga lånestocken	-24 963	-18 487	-9 845

* Begreppet förändrat 1999, ej jämförbart med 1997 o 1998.

En granskning av uppgifterna per invånare ger vid handen att driftsutgifterna, netto, också ökar per invånare. Skatteinkomsterna per invånare har minskat och årsbidraget därmed försvagats. Verksamhetsbidraget per invånare har från 1997 till 1999 haft den snabbaste utvecklingen i Brändö (31,3 %), följt av Eckerö (25,3 %) och Lumparland (22,9 %). Långsammast har utvecklingen varit i Sottunga och Mariehamn. Skatteintäkterna per invånare har å andra sidan under samma period ökat snabbast i Sund och Eckerö med cirka 11 procent tillväxt för vardera. I Vårdö minskade skatteintäkterna per person med hela 13,8 procent enligt bokslutet och även i Saltvik och Föglö var nedgången påtaglig, 9,6 respektive 9,5 procent. I Mariehamn som har de högsta skatteintäkterna per invånare sjönk dessa med 1,3 procent från 1997 till 1999. En bidragande orsak till resultatet utgör som nämnts det nya allmänna avdraget i kommunalbeskattningen på Åland. De lägsta skatteintäkterna per invånare har för alla tre jämförelseåren Geta följt av Kökar och Hammarland. Intressant att notera är att landskapsandelarna per invånare överstiger skatteintäkterna i fyra kommuner för år 1999, nämligen i Kökar, Geta, Kumlinge och Föglö.

Utvecklingen av årsbidraget varierar kraftigt mellan kommunerna, men är fortfarande positivt i alla kommuner. Det högsta årsbidraget per invånare hade såväl år 1998 som år 1999 Mariehamn, Föglö och Eckerö i nämnd ordning. Från 1997 till 1999 har förändringen varit negativ i tio kommuner och positiv i sex. Den mest positiva utvecklingen uppvisar Kökar och Sund, den mest negativa Saltvik och Brändö. För Kumlinge och Geta har årsbidraget varit lågt under alla tre här aktuella år.

År 2000 ingår egentligen inte i den här uppföljningen eftersom verksamhetsstatistiken för året inte varit färdig vid denna undersöknings genomförande. I *bilaga 6* finns emellertid en jämförelse mellan centrala poster i kommunernas bokslut för åren 1999 och 2000. Sammanställningen visar att kommunernas utgifter fortsatt att stiga snabbare än inkomsterna. Årsbidraget sjönk med närmare 20 procent eller 20,6 miljoner mark och resultatet år 2000 försvagades med nästan 30 procent eller 21,9 miljoner mark sammantaget för kommunerna.

Utvecklingen av kommunernas skattören respektive –inkomster för förvärvs- och samfundsskatten 1997-1999 framgår av *tabellerna 2a respektive 2b* nedan. Också här är det den nominella utvecklingen som presenteras. Inflationstakten var endast 0,9 procent mellan 1998 och 1999. Från 1997 till 1999 uppgick den allmänna prisökningstakten till 2,9 procent.

Tabell 2a: Utvecklingen av förvärvs- och samfundsören 1997-1999

	Förvärvsören			Förändr. 97-99,%	Samfundsören			Skatteören, totalt			Förändr. 97-99,%
	1997	1998	1999		1997	1998	1999	1997	1998	1999	
Brändö	28 794 254	29 982 182	28 075 642	-2,5	2 086 351	2 316 430	2 334 883	30 880 605	32 298 612	30 410 525	-1,5
Eckerö	38 320 313	40 511 561	41 343 228	7,9	6 109 380	6 766 494	6 916 452	44 429 693	47 278 056	48 259 680	8,6
Finström	133 773 187	137 986 490	134 036 970	0,2	10 411 380	11 387 009	11 651 616	144 184 567	149 373 499	145 688 586	1,0
Föglö	30 127 196	31 399 067	30 767 030	2,1	1 627 425	1 806 897	1 821 288	31 754 621	33 205 964	32 588 318	2,6
Geta	17 410 805	19 197 894	18 252 189	4,8	1 980 522	2 134 261	2 151 258	19 391 327	21 332 156	20 403 447	5,2
Hammarland	66 564 086	70 458 988	70 460 575	5,9	4 235 503	4 706 913	4 744 406	70 799 589	75 165 900	75 204 981	6,2
Jomala	187 742 818	203 908 673	203 292 812	8,3	14 883 075	16 038 364	16 166 110	202 625 893	219 947 036	219 458 922	8,3
Kumlinge	20 865 122	21 663 627	21 440 589	2,8	591 115	637 000	642 074	21 456 237	22 300 627	22 082 663	2,9
Kökar	14 409 011	14 675 823	14 153 566	-1,8	104 934	113 080	113 980	14 513 945	14 788 903	14 267 546	-1,7
Lemland	84 326 773	91 510 782	89 554 267	6,2	0	0	0	84 326 773	91 510 782	89 554 267	6,2
Lumparland	16 853 212	19 224 357	19 751 405	17,2	498 985	537 719	542 002	17 352 197	19 762 076	20 293 407	17,0
Saltvik	86 603 552	92 947 033	91 185 003	5,3	28 262 642	30 456 507	30 699 098	114 866 194	123 403 540	121 884 101	6,1
Sottunga	7 133 792	7 917 623	7 971 537	11,7	626 167	694 051	699 580	7 759 959	8 611 674	8 671 117	11,7
Sund	48 331 688	52 980 651	51 759 237	7,1	1 379 645	1 486 741	1 498 581	49 711 333	54 467 392	53 257 818	7,1
Vårdö	19 467 242	20 511 517	20 267 639	4,1	3 637 881	3 920 267	3 951 494	23 105 123	24 431 783	24 219 133	4,8
0											
Mariehamn	735 625 331	769 245 288	759 704 644	3,3	370 882 386	405 916 688	409 149 906	1 106 507 717	1 175 161 975	1 168 854 550	5,6
Hela Åland	1 536 348 382	1 624 121 553	1 602 016 334	4,3	447 317 391	488 918 421	493 082 728	1 983 665 773	2 113 039 974	2 095 099 062	5,6
Randkomm.	207 519 570	224 861 496	222 291 063	7,1	38 231 174	41 381 723	41 807 391	245 750 744	266 243 219	264 098 454	7,5
Centalkomm.	472 406 864	503 864 932	497 344 623	5,3	29 529 958	32 132 285	32 562 132	501 936 822	535 997 217	529 906 755	5,6
Skärgården	120 796 617	126 149 838	122 676 004	1,6	8 673 873	9 487 725	9 563 299	129 470 490	135 637 563	132 239 303	2,1

Tabell 2b: Utvecklingen av förvärvs- och samfundsskatteinkomster 1997-1999

	Uttaxering			Skatteinkomster, förvärvs			Förändr. 97-99,%	Skatteinkomster, samfunds			Förändr. 97-99,%	Skatteinkomster, totalt			Förändr. 97-99,%
	1997	1998	1999	1997	1998	1999		1997	1998	1999		1997	1998	1999	
Brändö	17,00	16,50	16,50	4 895 023	4 947 060	4 632 481	-5,4	354 680	382 211	385 256	8,6	5 249 703	5 329 271	5 017 737	-4,4
Eckerö	18,50	18,00	17,75	7 089 258	7 292 081	7 338 423	3,5	1 130 235	1 217 969	1 227 670	8,6	8 219 493	8 510 050	8 566 093	4,2
Finström	17,00	16,75	16,50	22 741 442	23 112 737	22 116 100	-2,7	1 769 935	1 907 324	1 922 517	8,6	24 511 376	25 020 061	24 038 617	-1,9
Föglö	17,00	16,50	16,50	5 121 623	5 180 846	5 076 560	-0,9	276 662	298 138	300 513	8,6	5 398 286	5 478 984	5 377 073	-0,4
Geta	18,00	18,00	18,00	3 133 945	3 455 621	3 285 394	4,8	356 494	384 167	387 227	8,6	3 490 439	3 839 788	3 672 621	5,2
Hammarland	16,50	16,00	16,00	10 983 074	11 273 438	11 273 692	2,6	698 858	753 106	759 105	8,6	11 681 932	12 026 544	12 032 797	3,0
Jomala	16,50	16,50	16,50	30 977 565	33 644 931	33 543 314	8,3	2 455 707	2 646 330	2 667 408	8,6	33 433 272	36 291 261	36 210 722	8,3
Kumlinge	18,50	18,50	18,50	3 860 048	4 007 771	3 966 509	2,8	109 356	117 845	118 784	8,6	3 969 404	4 125 616	4 085 293	2,9
Kökar	17,50	17,50	17,50	2 521 577	2 568 269	2 476 874	-1,8	18 363	19 789	19 947	8,6	2 539 940	2 588 058	2 496 821	-1,7
Lemland	17,00	16,50	16,50	14 335 551	15 099 279	14 776 454	3,1	0	0	0	0,0	14 335 551	15 099 279	14 776 454	3,1
Lumparland	18,50	18,50	18,50	3 117 844	3 556 506	3 654 010	17,2	92 312	99 478	100 270	8,6	3 210 156	3 655 984	3 754 280	17,0
Saltvik	16,75	16,75	16,75	14 506 095	15 568 628	15 273 488	5,3	4 733 993	5 101 465	5 142 099	8,6	19 240 087	20 670 093	20 415 587	6,1
Sottunga	18,00	17,50	17,50	1 284 083	1 385 584	1 395 019	8,6	112 710	121 459	122 427	8,6	1 396 793	1 507 043	1 517 446	8,6
Sund	18,75	18,75	18,75	9 062 192	9 933 872	9 704 857	7,1	258 683	278 764	280 984	8,6	9 320 875	10 212 636	9 985 841	7,1
Vårdö	18,00	18,00	18,00	3 504 104	3 692 073	3 648 175	4,1	654 819	705 648	711 269	8,6	4 158 922	4 397 721	4 359 444	4,8
0															
Mariehamn	16,25	16,00	16,00	119 539 116	123 079 246	121 552 743	1,7	60 268 388	64 946 670	65 463 985	8,6	179 807 504	188 025 916	187 016 728	4,0
Hela Åland	16,65	16,43	16,38	256 672 539	267 797 942	263 714 093	2,7	73 291 195	78 980 363	79 609 460	8,6	329 963 735	346 778 305	343 323 553	4,0
Randkomm.	17,71	17,61	17,56	36 909 333	39 806 708	39 256 172	6,4	6 571 717	7 081 843	7 138 251	8,6	43 481 051	46 888 551	46 394 423	6,7
Centalkomm.	16,73	16,50	16,43	79 037 632	83 130 385	81 709 560	3,4	4 924 500	5 306 760	5 349 030	8,6	83 962 132	88 437 145	87 058 590	3,7
Skärgården	17,55	17,28	17,27	21 186 457	21 781 603	21 195 618	0,0	1 526 590	1 645 090	1 658 194	8,6	22 713 047	23 426 693	22 853 812	0,6

Som framgår av tabellerna har tillväxten i skatteörena varit snabbare än i skatteinkomsterna. Skatteöresutvecklingen har nominellt sett varit positiv i alla kommuner utom i Brändö och Kökar där förvärvsörena sjunkit. I Finström och Föglö har tillväxttakten varit lägre än den åländska inflationstakten.

Orsaken till den lägre tillväxten för skatteintäkternas del återfinns på förvärvsskattesidan. Dels har avdragsgraden ökat, särskilt mellan åren 1998 och 1999 då det allmänna avdraget infördes, men även reglerna för förvärvsinkomstavdraget och avdraget för inkomstens förvärvande har blivit mer generösa för varje år. Dels har åtta av kommunerna sänkt sin skattesats under perioden som ett resultat av den sänkta, och senare, slopade ÅHS-avgiften. Förvärvsskatteinkomsterna till och med sjönk från 1998 till 1999. Brändö, Finström, Kökar och Föglö uppvisar sjunkande förvärvsskatteinkomster.

Samfundsskatterna hade totalt sett en positiv utveckling under perioden. En närmare analys av åren visar dock på att tillväxten i det närmaste stannade av år 1999, flera större företag uppvisade lägre vinster under 1999. Från 1997 till 1998 steg samfundsskatterna däremot med 7,8 procent trots att kommungruppens andel av samfundsskatten sänktes från 44,8 procent år 1997 till 40,0 procent år 1998, en sänkning som motsvarar 10,7 procent. Samfundsskatteinkomsterna till trots hade de kommuner som uppvisade negativ utveckling för förvärvsskatterna, negativa förtecken även för skatteinkomsterna totalt sett. I genomsnitt ökade de kommunala skatteintäkterna med 4,0 procent 1997-1999.

5. Överföringarna ur ett kommunalt perspektiv

Tabell 3a nedan sammanfattar på en mer detaljerad nivå landskapsandelarna till kommunerna, kompletteringen av kommunernas skatteinkomster, kommunernas deltagande i kostnaderna för landskapets hälso- och sjukvård, den så kallade ÅHS-avgiften samt andra icke lagstadgade överföringar mellan landskapet och den kommunala sektorn på Åland åren 1997 till 1999. Grunden för uppgifterna är det år till vilka överföringarna hänförs, vilket kan avvika från de uppgifter som återfinns i boksluten. Utvecklingen granskas här i reella termer.

Tabell 3a: Landskapsandelarna till kommunerna och andra överföringar 1997-1999 (1999-års priser)

	1997	1998	1999
Socialvården	59 415 379	44 329 459	44 744 405
Grundskolan	31 101 201	32 206 075	33 841 038
Medborgarinstitutet	1 413 860	1 455 857	1 478 520
Bibliotek	2 158 117	2 147 161	2 195 082
Idrott, ungdom, kultur	1 097 576	1 128 471	1 162 943
Allmän landskapsandel, totalt	13 360 651	13 255 958	13 470 825
Skattekomplettering	13 273 240	15 434 383	20 645 634
ÅHS-avgift	-32 401 356	-14 931 968	-
Finansieringsstöd enl prövning	696 888	405 507	558 855
Landskapsandelar o. skattekomplettering, totalt	122 516 910	110 362 871	118 097 302
Landskapsandelar o. skattekompl. ./ ÅHS-avgift	90 115 554	95 430 903	118 097 302
Stöd. datautv i grundskolan	349 253	504 192	299 863
Stöd för allm. datautv., ÅKF	-	100 891	300 000
Komp. förlorad samfundsskatt	-	3 531 186	-
TOTALT	90 464 808	99 567 172	118 697 165

Av tabellen framgår att överföringarna totalt sett ökat med 19,2 procent från 1997 till 1999. Framför allt är det den slopade ÅHS-avgiften år 1999 som bidrar till den snabba utvecklingen. Även skattekompletteringarna har ökat snabbt. År 1998 höjde även kompensationen för den förlorade samfundsskatten utfallet. Den kompensationen var av engångskaraktär och utgjorde en ersättning för att staten, som nämndes ovan, sänkte kommunsektorns andel av dessa skatteinkomster. Från 1998 till 1999 ökade överföringarna totalt med drygt 10 procent.

I sammanhanget bör dock framhållas att det i samband med sänkningarna av ÅHS-avgiften uttalades ett uttryckligt önskemål från landskapets sida att kommunerna skulle sänka sina skattesatser i samma utsträckning som de lägre avgifterna skapade utrymme för det. Resultatet av den ändrade finansieringen skulle på så vis komma kommuninvånarna till del.

Tre tabeller med motsvarande uppgifter som ovan per kommun och år finns samlade i rapportens bilagedel (*bilaga 3*). På basen av tabellerna i bilagan kan konstateras att från år 1999 erhåller alla kommuner utom Mariehamn och Saltvik skattekomplettering. Vidare framgår att Geta, Kumlinge och Lumparland är de tre kommuner som alla tre undersökningsår fått prövningsbaserat finansieringsstöd från landskapet.

Hur skiljer sig då utvecklingen av överföringarna från och till landskapet kommunerna emellan? Kan de systemförändringar som skett rörande överföringarna ha haft någon inverkan på fördelningen mellan kommunerna? I *tabell 3b* finns motsvarande poster som i *tabell 3a* och *bilaga 3* sammanfattade per kommun. Sammanställningen omfattar således de egentliga landskapsandelarna för driften, det prövningsbaserade stödet, ÅHS-avgiften samt tillfälliga överföringar som parterna kommit överens om i de årliga förhandlingarna. I

sammanställningen görs en jämförelse av den reella utvecklingen mellan de tre åren i mark och i procent. Inflationens inverkan har således eliminerats.

Tabell 3b: Utvecklingen av landskapsandelarna till kommunerna och andra överföringar 1997-1999 per kommun (1999-års priser)

	Landskapsandelar och skattekomplettering / ÅHS-avg., mark			Skillnad, mark		Skillnad,%	
	1997	1998	1999	1997- 1998	1997- 1999	1997- 1998	1997- 1999
Brändö	4 235 682	4 319 845	5 176 705	84 164	941 023	2,0	22,2
Eckerö	4 259 176	5 202 267	5 798 770	943 091	1 539 594	22,1	36,1
Finström	7 539 407	8 375 040	9 964 695	835 633	2 425 288	11,1	32,2
Föglö	5 187 991	5 377 608	5 953 074	189 617	765 083	3,7	14,7
Geta	4 573 016	4 520 844	5 208 648	-52 172	635 632	-1,1	13,9
Hammarland	6 594 234	6 868 859	7 914 229	274 625	1 319 995	4,2	20,0
Jomala	10 693 695	11 476 533	13 352 436	782 838	2 658 741	7,3	24,9
Kumlinge	4 243 542	4 476 882	5 160 556	233 340	917 014	5,5	21,6
Kökar	3 026 026	3 227 650	3 853 301	201 624	827 275	6,7	27,3
Lemland	6 452 762	6 888 002	8 583 712	435 240	2 130 950	6,7	33,0
Lumparland	2 380 532	2 290 384	2 825 972	-90 148	445 441	-3,8	18,7
Saltvik	5 947 918	5 938 904	6 540 338	-9 015	592 419	-0,2	10,0
Sottunga	1 025 449	966 744	1 119 725	-58 706	94 275	-5,7	9,2
Sund	5 605 605	6 289 478	7 300 762	683 872	1 695 157	12,2	30,2
Vårdö	2 785 679	2 918 572	3 437 785	132 893	652 106	4,8	23,4
Mariehamn	15 914 094	20 328 670	26 206 457	4 414 576	10 292 363	27,7	64,7
Hela Åland	90 464 808	99 567 172	118 697 165	9 102 364	28 232 357	10,1	31,2
Centralkommunerna	31 174 519	33 205 288	39 724 685	2 030 769	8 550 166	6,5	27,4
Randkommunerna	22 226 956	23 616 771	27 234 514	1 389 816	5 007 558	6,3	22,5
Skärgården	20 182 556	20 907 631	24 428 109	725 075	4 245 553	3,6	21,0

Skillnaderna i utvecklingen kommunerna emellan åren 1997-1999 är förhållandevis stora. I fyra kommuner skedde en reell nedgång i volymen av transfereringar mellan 1997 och 1998. Dessa kommuner var Geta, Lumparland, Saltvik och Sottunga. Samtidigt har nettodriftsutgifterna för dessa kommuner stigit. Procentuellt sett har överföringarna stigit snabbast för Mariehamn. Man bör dock hålla i minnet att landskapsandelarna totalt sett startade från en låg nivå 1997 räknat per invånare. Den slojade ÅHS-avgiften har dock haft förhållandevis haft störst betydelse för kommuner med god skattekraft eftersom den räknades i penni per skattöre, eller - annorlunda uttryckt - ett givet antal procentenheter av beskattningsunderlaget. Andra kommuner där utvecklingen varit snabb mellan 1997 och 1999 är Eckerö, Finström, Lemland och Sund. Långsammast har tillväxten varit för Sottunga och Saltvik. Allmänt kan konstateras att utvecklingen har varit långsammast i skärgårdsregionen.

6. Kommunernas egenandelar och nettokostnader per sektor

Överföringarna från landskapet till kommunerna har, när de granskas för sig, haft en positiv utveckling ur kommunalt perspektiv. Nästa frågeställning blir hur utvecklingen ser ut om man sätter den i relation till de kommunala utgifterna. I *tabell 4* nedan har vi från kommunernas utgifter per sektor dragit av kommunernas egna inkomster i form av avgifter med mera samt landskapsandelarna per sektor. Därtill har en total sammanställning gjorts där även de allmänna andelarna och skattekompletteringarna beaktats vid framräkningen av en form av total egenandel för kommunerna för de två stora berörda sektorerna. Här har inte de särskilda ersättningarna av engångs- eller tillfällig karaktär från landskapet till kommunerna beaktats. Detta för att få en uppfattning om grundsystemets utveckling.

Orsaken till framräkningen av den totala andelen är att få en uppfattning om landskapsandelarnas funktion som helhet. I samband med landskapsandelsreformen 1994 överfördes en del av de uppgiftsbaserade andelarna till de allmänna andelarna där den regionalpolitiska utjämningen till stor del koncentrerats. De allmänna andelarna skall naturligtvis täcka en hel del andra kommunala uppgifter som också till stor del är lagstadgade, men bildnings- och kultursektorn är de överlägset största sektorerna inom kommunernas verksamhetsområde och en stor del av uppgifterna inom dessa sektorer är lagstadgade. Dessa två sektorer är därför de enda där särskilda, uppgiftsbaserade andelar betalas. Genom att även koppla de allmänna andelarna till de två stora sektorerna erhålls någon form av helhetsbild av landskapsandelssystemets totala bidrags- och utjämnande effekter.

Tabell 4: Kommunernas egenandelar per sektor efter att landskapsandelarna dragits av samt de allmänna landskapsandelarna beaktats, 1997-1999, 1.000 mk (1999-års priser)

	Socialvård			Utbildning mm			Hälso- o sjukvård			Allm.andelar o skattekompl			"NETTO, TOTALT"		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Brändö	2 260	3 469	3 484	1 234	1 529	1 471	567	259	-	-1 846	-1 903	-2 278	2 215	3 354	2 677
Eckerö	2 746	3 351	4 366	2 404	2 737	3 066	779	365	-	-1 660	-2 206	-2 479	4 269	4 246	4 952
Finström	6 955	8 542	9 953	8 054	8 406	8 993	2 385	1 109	-	-919	-1 197	-1 814	16 475	16 860	17 133
Föglö	2 033	2 520	2 242	1 513	1 365	1 614	581	271	-	-2 742	-2 716	-2 981	1 386	1 442	874
Geta	2 204	2 297	2 447	1 534	1 559	1 423	387	172	-	-2 273	-2 337	-2 686	1 851	1 691	1 184
Hammarland	2 636	3 227	3 730	3 557	3 554	3 893	1 216	560	-	-2 701	-2 876	-3 337	4 708	4 464	4 286
Jomala	9 382	12 171	14 250	9 126	9 526	10 835	3 429	1 551	-	-1 572	-1 438	-2 024	20 365	21 811	23 061
Kumlinge	2 063	2 583	3 023	1 903	1 446	1 523	404	187	-	-1 878	-1 997	-2 428	2 492	2 220	2 118
Kökar	1 675	1 400	1 286	935	1 011	968	275	125	-	-1 722	-1 723	-1 975	1 162	812	278
Lemland	3 910	5 222	5 920	4 877	5 105	5 564	1 414	673	-	-1 704	-1 923	-2 590	8 498	9 076	8 894
Lumparland	1 004	1 350	1 876	1 205	1 379	1 297	314	145	-	-1 214	-1 160	-1 418	1 309	1 714	1 756
Saltvik	6 350	8 057	8 852	5 049	5 613	5 991	1 850	867	-	-1 225	-1 125	-1 053	12 025	13 413	13 791
Sottunga	238	436	331	600	880	548	167	68	-	-313	-273	-299	692	1 111	579
Sund	4 450	5 033	4 666	2 468	2 443	2 810	874	414	-	-2 012	-2 690	-3 377	5 780	5 199	4 100
Värdö	2 144	1 950	2 038	1 060	1 122	1 313	434	195	-	-1 456	-1 374	-1 576	2 181	1 893	1 775
Mariehamn	56 941	67 739	72 755	37 166	40 200	42 172	17 326	7 970	-	-1 398	-1 754	-1 802	110 035	114 155	113 126
Hela Åland	106 990	129 346	141 220	82 685	87 875	93 480	32 401	14 932	-	-26 634	-28 690	-34 116	195 443	203 463	200 584

Inkomsterna har dragits ifrån utgifterna, varför inkomsterna till kommunerna här utgör negativa tal

Utvecklingen mellan åren varierar mycket mellan sektorerna som ett resultat av de systemändringar som skett under perioden. Men även i övrigt är variationerna stora både mellan åren och mellan kommunerna. Inom sociala sektorn har egenandelen ökat med 32

procent reellt. Förändringen mellan de två första åren förklaras till stor del av att landskapsandelarna till den sociala sektorn kvittades mot ÅHS-avgiften och dessa andelar därmed sjönk med drygt 15 miljoner mark. Kommunerna behöver i gengäld inte längre delta i finansieringen av ÅHS som har landskapet som huvudman. Men även tillväxten i egenandelarna för socialvården åren 1998-1999 är betydande, nästan 10 procent. I följande kapitel granskas kostnadsutvecklingen inom den sociala sektorn närmare. Inom utbildningssektorn var den reella ökningen av kommunernas egna andelar drygt 13 procent 1997 till 1999, förändringen har varit lika stor mellan åren.

De allmänna landskapsandelarna, och då speciellt skattekompletteringarna, har redan tidigare konstaterats öka snabbt under de här aktuella åren, med drygt 28 procent totalt. Sammantaget har kommunernas egna kostnader för de aktuella sektorerna ökat med 2,6 procent reellt sett åren 1997-1999. Landskapets andel har således sjunkit trots att andelarna som betalats till kommunerna har ökat i sig. Kommunernas egna kostnader för berörda verksamheter ökade med drygt 4 procent mellan de två första åren, men sjönk sedan igen.

Nedan görs en lite närmare analys av egenandelarna per invånare och per skattöre för varje kommun för de två största sektorerna. På så vis får man en tydligare uppfattning om den enskilda kommunens utgifter i förhållande till befolkningsunderlaget och kommunens ekonomiska förutsättningar.

Tabell 5a: Kommunernas egenandelar per invånare och skattöre för utbildningssektorn 1997-1999 (1999-års priser)

	Egenandelar mk/invånare			Egenandelar penni/skattöre		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Brändö	2 312	2 843	2 802	4,00	4,74	4,84
Eckerö	2 946	3 378	3 672	5,41	5,79	6,35
Finström	3 528	3 698	3 951	5,59	5,63	6,17
Föglö	2 531	2 279	2 708	4,77	4,11	4,95
Geta	3 229	3 247	3 008	7,91	7,31	6,97
Hammarland	2 696	2 668	2 920	5,02	4,73	5,18
Jomala	2 874	2 982	3 334	4,50	4,33	4,94
Kumlinge	4 315	3 287	3 493	8,87	6,48	6,90
Kökar	2 921	3 150	3 043	6,44	6,84	6,78
Lemland	3 345	3 389	3 620	5,78	5,58	6,21
Lumparland	3 555	3 952	3 535	6,95	6,98	6,39
Saltvik	3 121	3 454	3 651	4,40	4,55	4,92
Sottunga	5 000	6 721	4 346	7,73	10,22	6,32
Sund	2 557	2 462	2 868	4,96	4,48	5,28
Värdö	2 670	2 855	3 298	4,59	4,59	5,42
Mariehamn	3 574	3 862	4 003	3,36	3,42	3,61
Hela Åland	3 274	3 461	3 648	4,17	4,16	4,46

Kommunernas egenandelar för utbildningssektorn har under perioden ökat reellt räknat såväl per invånare som per skattöre, vilket framgår av *tabell 5a* ovan. Utvecklingen per invånare har varit relativt jämn mellan åren, medan utvecklingen i förhållande till skatteunderlaget ökat speciellt från 1998 till 1999.

Sottunga som är den minsta kommunen har genomgående de högsta egenandelarna per invånare för bildningssektorn som helhet. Men även Mariehamn ligger högt i kostnader per invånare för alla tre åren. Finström hade de tredje högsta kostnaderna per invånare 1999. Också Eckerö och Saltvik låg precis över medeltalet för hela Åland det året. Föglö hade år 1999 de lägsta egna kostnaderna för bildningssektorn räknat per invånare, följt av Brändö och Sund. Även Hammarland har genomgående uppvisat låga kostnader per invånare.

Räknat i penni per skattöre, eller alltså i procentenheter av kommunalskatten, hade Mariehamn de lägsta utgifterna för alla tre åren. I Mariehamn är skatteinkomsterna per invånare höga. Geta följt av Kumlinge hade de högsta utgifterna för utbildnings- och kultursektorn mätt i förhållande till skatteunderlaget år 1999. År 1997 låg Kumlinge i topp och år 1998 Sottunga.

Det verkar sammanfattningsvis, på basen av utgiftsstrukturen mellan kommunerna, som om såväl det totala antalet invånare i kommunen, andel befolkning i skolåldern samt skolstrukturen och bidragssystemet inverkar på utfallet i kostnader per invånare. Centralkommunerna har den största andelen befolkning i skolåldern, men randkommunerna ligger inte långt efter i befolkningsandel (14,4 respektive 14,1 procent år 1999). Mariehamn har den lägsta andelen, endast 10,8 procent 1999, medan skärgården då låg på 13,0 procent av befolkningen i skolåldern. Även serviceutbudet inom sektorn i övrigt kan inverka på kostnadsstrukturen då jämförelser görs mellan kommunerna. Men grundskolan utgör den överlägset största kostnadsposten inom bildningssektorn, över 70 procent av kostnaderna hänförs till grundskolan.

En lite närmare analys av grundskolekostnaderna för varje kommun är mot bakgrund av ovanstående av intresse. I *tabell 5b* nedan presenteras nettokostnaderna för grundskolan, det vill säga kostnaderna efter att kommunernas egna intäkter dragits av men där landskapsandelarna ännu inte beaktats, per invånare i skolåldern. Att just åldersgruppen 6-15 år används beror på att det är den åldersgrupp som utgör grunderna för landskapsandelarna för grundskolan och att det i huvudsak är denna grupp som utgör grunden för elevunderlaget på skolårets hösttermin.

Tabell 5b: Kommunernas nettoutgifter för grundskolan per invånare i ålder 6-15 år, 1997 och 1999, löpande priser

	Nettoutg. per inv. i åldern 6-15 år, 1997	Nettoutg. per inv. i åldern 6-15 år, 1999
Brändö	38 196	35 507
Eckerö	27 991	35 165
Finström	29 987	33 660
Föglö	37 507	44 820
Geta	32 122	30 104
Hammarland	28 376	29 333
Jomala	24 517	29 488
Kumlinge	50 036	43 633
Kökar	43 862	45 784
Lemland	27 814	31 358
Lumparland	33 489	34 333
Saltvik	31 478	36 500
Sottunga	56 765	64 313
Sund	26 359	30 016
Vårdö	32 565	41 302
Mariehamn	26 486	30 453
Hela Åland	28 616	32 367
Centralkommunerna	27 114	30 913
Randkommunerna	28 645	32 566
Skärgården	35 432	37 246

Tabellen visar på att ju mindre kommunen är befolkningsmässigt och därmed ju lägre elevantalet är, desto högre är i genomsnitt kostnaderna per elev. De kommuner som har flera lågstadieskolor har också högre kostnader per elev än kommuner med liknande elevantal men där endast en lågstadieskola upprätthålls. Skärgårdskommunerna har i genomsnitt de högsta kostnaderna med Sottunga i den absoluta toppen. Randkommunerna har i genomsnitt högre kostnader än centralkommunerna. År 1997 hade Jomala de lägsta kostnaderna per elev, medan Hammarland hade de lägsta kostnaderna år 1999. Också Sund uppvisar låga kostnader båda åren.

En genomgång av **skolornas arbetsplaner** under den aktuella perioden tyder på att utöver dessa strukturella förhållanden kan det förhållandevis nya språkprogrammet som genomförts efter landskapsandelsreformen samt det ökande antalet assistenter ha haft betydelse för såväl skillnaderna i kostnader mellan skolorna som den totala kostnadsutvecklingen. När systemet för landskapsandelarna för grundskolorna reviderades år 1998, och kostnaderna därför granskades närmare, hade språkprogrammet inte genomförts i sin helhet. Däremot finns det i arbetsplanerna inte något belägg för att gruppstorleken i skolorna eller antalet elever som erhåller skolskjuts skulle ha bidragit till den allmänna kostnadsökningen under den här aktuella perioden. Praxis för principerna vid uppgörandet av arbetsplanerna skiljer sig dock mellan skolorna.

Inom den sociala sektorn har kostnaderna per invånare och i förhållande till beskattningsunderlaget stigit ännu tydligare än inom sektorn utbildning och kultur (*tabell 5c*). Kommunernas egna kostnader per invånare för socialvården har ökat med över 30 procent reellt mellan åren 1997 och 1999. Mätt i penni per skattöre har kostnaderna stigit med 1,35 penni, vilket betyder att den kommunala skatteprocenten borde ha stigit med 1,35 procentenheter för att täcka dessa kostnader. För 1998 förklaras emellertid 0,8 procentenheter av denna förändring i kommunala egenandelar av de sänkta landskapsandelarna som i sin tur var ett resultat av lägre ÅHS-avgift för kommunerna. De resterande 0,55 procentenheter utgör verkliga kostnadsökningar. Mellan åren 1998 och 1999 gjordes inte några systemförändringar som kan förklara den snabba utgiftsökningen.

Tabell 5c: Kommunernas egenandelar per invånare och skattöre för den sociala sektorn 1997-1999 (1999-års priser)

	Egenandelar mk/invånare			Egenandelar penni/skattöre		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Brändö	4 231	6 448	6 636	7,32	10,74	11,46
Eckerö	3 365	4 137	5 228	6,18	7,09	9,05
Finström	3 046	3 758	4 373	4,82	5,72	6,83
Föglö	3 399	4 207	3 762	6,40	7,59	6,88
Geta	4 640	4 785	5 173	11,37	10,77	11,99
Hammarland	1 998	2 422	2 798	3,72	4,29	4,96
Jomala	2 955	3 809	4 385	4,63	5,53	6,49
Kumlinge	4 678	5 872	6 934	9,62	11,58	13,69
Kökar	5 234	4 360	4 044	11,54	9,46	9,01
Lemland	2 682	3 467	3 852	4,64	5,71	6,61
Lumparland	2 962	3 868	5 112	5,79	6,83	9,24
Saltvik	3 925	4 958	5 394	5,53	6,53	7,26
Sottunga	1 984	3 329	2 624	3,07	5,06	3,81
Sund	4 611	5 073	4 762	8,95	9,24	8,76
Vårdö	5 399	4 962	5 120	9,28	7,98	8,41
Mariehamn	5 476	6 508	6 907	5,15	5,76	6,22
Hela Åland	4 236	5 094	5 511	5,39	6,12	6,74

Vidare visar tabellen att egenandelarna per invånare var högst i Mariehamn åren 1997 och 1998, medan Kumlinge hade de högsta kostnaderna per invånare 1999. Också Brändö hade höga kostnader för socialvården 1998 och 1999 räknat per invånare. De lägsta kostnaderna per invånare uppvisar Sottunga och Hammarland.

Räknat i penni per skattöre hade Kumlinge de högsta utgifterna för socialvården följt av Geta och Brändö både år 1998 och 1999. År 1997 hade Kökar de högsta socialvårdsutgifterna i förhållande till skatteunderlaget. De lägsta utgifterna i förhållande till skatteörena hade åren 1997 och 1999 Sottunga, medan Hammarland hade de lägsta utgifterna år 1998.

Bilden av kostnadsstrukturen på kommunal nivå skiljer sig lite åt mellan de två stora sektorerna utbildning och kultur respektive socialvård. Befolknings- och åldersstrukturen utgör en förklaring till förhållandena, men orsakerna är fler. Socialvårdskostnaderna inom olika åldersgrupper granskas närmare i följande kapitel. I *tabell 5d* nedan granskas kommunernas sammantagna egenandelar per invånare och skattöre för de två stora sektorerna då alla landskapsandelar, det vill säga även de allmänna andelarna och skattekompletteringarna, beaktats. Syftet med att även de allmänna landskapsandelarna läggs till här är, som tidigare nämnts, att få en helhetsbild av landskapsandelssystemets inverkan.

Tabell 5d: Kommunernas "totala" egenandelar per invånare och skattöre 1997-1999 (1999-års priser)

	Egenandelar mk/invånare			Egenandelar penni/skattöre		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999
Brändö	4 148	6 235	5 099	7,17	10,39	8,80
Eckerö	5 231	5 242	5 931	9,61	8,98	10,26
Finström	7 216	7 417	7 528	11,43	11,29	11,76
Föglö	2 318	2 407	1 467	4,36	4,34	2,68
Geta	3 896	3 523	2 503	9,54	7,93	5,80
Hammarland	3 569	3 352	3 215	6,65	5,94	5,70
Jomala	6 414	6 826	7 096	10,05	9,92	10,51
Kumlinge	5 650	5 045	4 857	11,61	9,95	9,59
Kökar	3 632	2 530	874	8,01	5,49	1,95
Lemland	5 829	6 027	5 787	10,08	9,92	9,93
Lumparland	3 860	4 912	4 784	7,54	8,67	8,65
Saltvik	7 432	8 254	8 404	10,47	10,87	11,31
Sottunga	5 768	8 481	4 594	8,92	12,90	6,68
Sund	5 990	5 241	4 184	11,63	9,55	7,70
Vårdö	5 495	4 818	4 460	9,44	7,75	7,33
Mariehamn	10 581	10 968	10 739	9,94	9,71	9,68
Hela Åland	7 738	8 013	7 828	9,85	9,63	9,57
Centralkommunerna	6 077	6 286	6 357	9,97	9,74	10,07
Randkommunerna	5 989	6 171	6 002	10,27	9,86	9,76
Skärgården	4 203	4 473	3 460	7,82	7,99	6,28

Tabellen illustrerar bland annat de allmänna landskapsandelarnas regionalpolitiskt utjämnande effekt. Räknat per invånare hade Mariehamn de högsta egenandelarna totalt sett för de berörda sektorerna alla tre åren. Kökar och Föglö har tillsammans genomgående de lägsta egenandelarna per invånare. Skärgården ligger i genomsnitt lågt ner och centralkommunerna rätt högt upp i egenandelar per invånare.

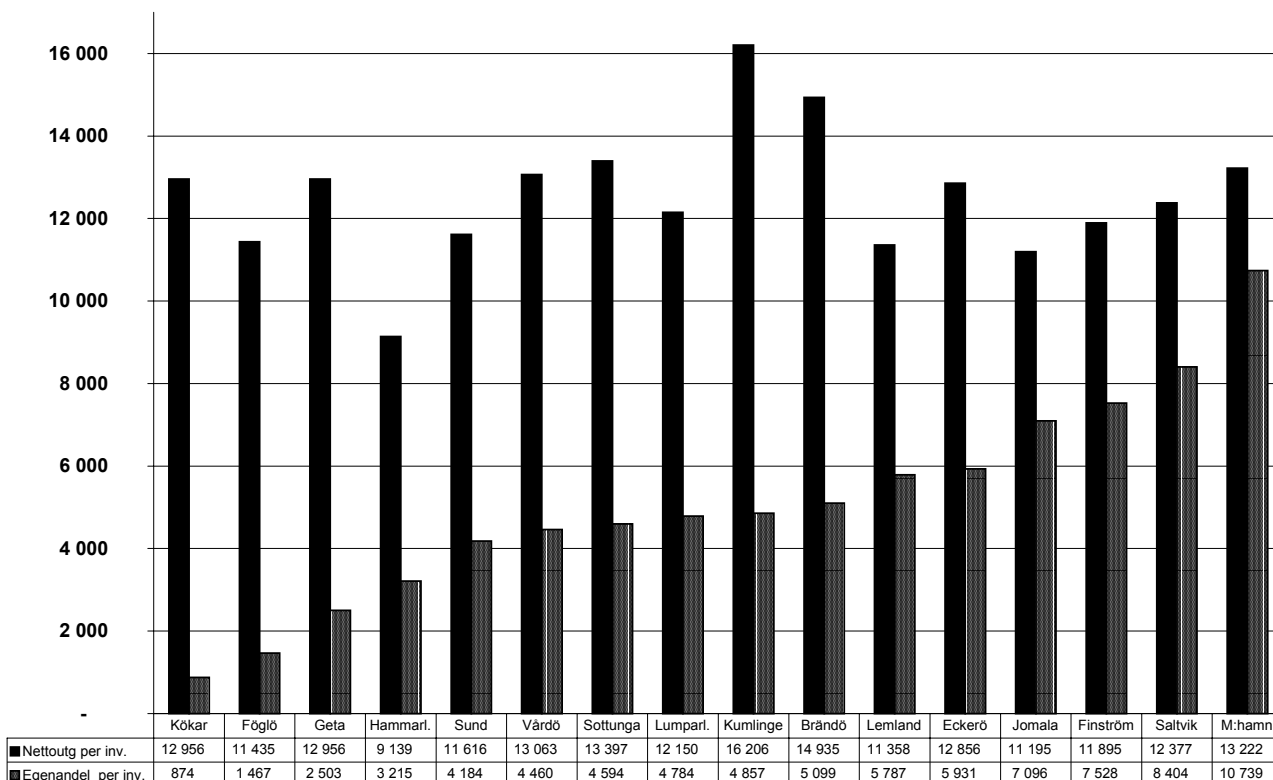
En granskning av utfallet per skattöre ger en annan bild. Då ligger Finström, Saltvik och Jomala högt, men även Eckerö, Kumlinge och Lemland. År 1998 toppas av Sottunga. Föglö har genomgående låga andelar per invånare.

Av intresse när kommunernas egenandelar för de aktuella sektorerna diskuteras är vilka skillnader mellan kommunerna som härrör från skillnader i de egentliga kostnaderna och

strukturella förhållanden inom kommunen och vilka skillnader som härrör från att landskapsandelssystemet inte haft tillräcklig eller önskad effekt. I den här rapporten har de egentliga egenandelarna satts i fokus. Dessa egenandelar per kommun jämförs dock i diagrammen nedan med nettodriftskostnaderna (utgifter minus direkta kommunala inkomster) per kommun och sektor.

Figur 1 nedan försöker sålunda sammanfatta vad kommunerna har för nettokostnader per invånare för de två stora sektorerna socialvård respektive utbildning och kultur samt vilken effekten blir efter att landskapsandelarna har fördelats till kommunerna, alltså vilken egenandelen blir per invånare. Diagrammet har samma angreppssätt som de så kallade totala nettoandelar som diskuterades ovan. Från kommunernas nettoutgifter har således förutom de uppgiftsbaserade andelarna för respektive sektor även dragits de allmänna andelarna och skattekompletteringen. Bakgrunden är som ovan relaterats att den regionalpolitiska utjämningen till stor del sker inom ramen för dessa allmänna andelar samt att en del av de uppgiftsbaserade andelarna överfördes till de allmänna andelarna vid reformtidpunkten. Kommunerna kan sedan använda sina medel fritt inom de uppgiftsområden de handhar.

Figur 1: Nettokostnader och egenandelar per invånare för socialvården och bildningssektorn tillsammans 1999, mk

Diagrammet visar att skillnaderna i nettokostnader är ganska stora, men att de jämnas ut av landskapsandelarna till kommunerna. Skillnaderna mellan de två staplarna för varje kommun i diagrammet kan sägas utgöra den totala landskapsandelen per invånare. Bilden illustrerar

också med tydlighet den regionalpolitiska utjämning och den utjämning av verksamhetsförutsättningarna som landskapsandelarna bidrar med. Skärgårdskommunerna och Geta som har höga nettokostnader per invånare har låga reella kostnader då landskapsandelarna beaktas. De högsta totala egenandelarna per invånare har Mariehamn, Saltvik, Finström och Jomala. I *bilaga 4* finns uppgifter om nettokostnaderna per kommun för socialvården och bildningssektorn var för sig.

I diskussionerna kring landskapsandelarnas utformning och nivå har de **kalkylerade grunder som enligt lagstiftningen utgör basen för landskapsandelarna** central betydelse. Av särskilt intresse är här landskapsandelsgrunderna för grundskolan och socialvården eftersom dessa sektorer dels är de största enskilda sektorerna inom landskapsandelarna, dels inbegriper de en stor del av kommunernas lagstadgade verksamhet. För till exempel idrotts-, ungdoms och kulturverksamheten kan nivån på landskapsandelarna helt enkelt fastställas inom ramen för landskapets budget och verksamheterna är till stor del frivilliga. För grundskolan och socialvården är landskapsandelsgrunderna reglerade i lag och uppföljning av nya uppgifter och kostnadsnivån skall ske kontinuerligt.

En utgångspunkt i en jämförelse av det här slaget är att jämföra dels hur de kalkylerade kostnader som finns som grund vid framräkningen av landskapsandelarna står sig i förhållande till de verkliga nettodriftskostnaderna. En annan utgångspunkt är hur stor del av nettodriftskostnaderna som täcks av landskapsandelar och ställa den procentandelen i relation till **den lagstadgade** landskapsandelsprocenten för respektive sektor. Kostnaderna för grundskolorna respektive socialvården granskas utgående från dessa två utgångspunkter för åren 1997 och 1999 i *tabellerna 6a och 6b* nedan.

Tabell 6a: Nettodriftskostnaderna och de kalkylerade kostnaderna i landskapsandelsgrunderna per kommun, grundskolorna, 1997 och 1999, 1.000 mk (löpande priser)

	1997							1999						
	Netto dirfts-kostn.	Kalkylerad kostnad för LA	Skillnad	Skillnad i %	LS-andel	% av verkl. nettokostn	Ls-andel % enl lag	Skillnad %-enheter	Netto dirfts-kostn.	Kalkylerad kostnad för LA	Skillnad	Skillnad i %	LS-andel	% av verkl. nettokostn
Brändö	2 139	3 334	1 195	55,9	1 145	53,5	40,0	13,5	2 521	3 775	1 254	49,7	1 510	59,9
Eckerö	3 107	2 640	-467	-15,0	995	32,0	40,0	-8,0	4 255	3 660	-595	-14,0	1 464	34,4
Finström	9 326	7 976	-1 350	-14,5	3 153	33,8	40,0	-6,2	10 401	7 771	-2 630	-25,3	3 108	29,9
Föglö	2 513	3 328	815	32,4	1 329	52,9	40,0	12,9	2 734	3 846	1 112	40,7	1 538	56,3
Geta	2 377	2 497	120	5,0	1 037	43,6	40,0	3,6	2 318	2 826	508	21,9	1 130	48,8
Hammarland	4 455	3 920	-535	-12,0	1 621	36,4	40,0	-3,6	4 928	3 951	-977	-19,8	1 580	32,1
Jomala	11 866	10 752	-1 114	-9,4	4 232	35,7	40,0	-4,3	14 331	11 708	-2 623	-18,3	4 683	32,7
Kumlinge	2 752	2 890	138	5,0	1 111	40,4	40,0	0,4	2 618	3 277	659	25,2	1 311	50,1
Kökar	1 272	1 541	269	21,1	557	43,8	40,0	3,8	1 694	2 428	734	43,3	971	57,3
Lemland	6 592	5 828	-764	-11,6	2 254	34,2	40,0	-5,8	7 714	6 680	-1 034	-13,4	2 672	34,6
Lumparland	1 574	1 555	-19	-1,2	597	37,9	40,0	-2,1	1 648	1 467	-181	-11,0	587	35,6
Saltvik	6 390	5 297	-1 093	-17,1	2 146	33,6	40,0	-6,4	7 300	4 711	-2 589	-35,5	1 885	25,8
Sottunga	965	1 396	431	44,7	480	49,7	40,0	9,7	1 029	1 241	212	20,6	496	48,2
Sund	3 084	3 002	-82	-2,7	1 138	36,9	40,0	-3,1	3 782	3 543	-239	-6,3	1 417	37,5
Vårdö	1 498	1 791	293	19,6	652	43,5	40,0	3,5	2 189	2 454	265	12,1	981	44,8
Mariehamn	29 373	23 264	-6 109	-20,8	7 831	26,7	34,0	-7,3	34 564	25 018	-9 546	-27,6	8 506	24,6
Hela Åland	89 283	81 012	-8 271	-9,3	30 277	33,9	37,4	-3,5	104 026	88 355	-15 671	-15,1	33 841	32,5

För grundskolorna översteg de verkliga driftskostnaderna i kolumn 1 de kalkylerade kostnaderna i kolumn 2 med närmare 8,3 miljoner mark år 1997 och med nästan 15,7 miljoner mark år 1999 (kolumn 3 respektive 11). Båda åren var läget det att de kalkylerade kostnaderna understeg de verkliga i nio av kommunerna. Dessa nio kommuner är de samma för båda åren trots att en i det närmaste total systemförändring vid uträkningen av landskapsandelarna skett mellan de båda åren. Endast i skärgårdskommunerna och i Geta översteg de kalkylerade kostnaderna de verkliga. Inom den modell som tillämpas för landskapsandelarna för grundskolorna idag och som även användes år 1999 finns ingen egentlig bidragsprocent i systemet. Kommunerna får istället sina andelar på basen av en koefficient multiplicerad med ett basbelopp. Men för år 1997 då den tidigare modellen tillämpades utgjorde landskapsandelarna i genomsnitt 33,9 procent av de verkliga nettokostnaderna, medan landskapsandelsprocenten låg på 37,4 procent i genomsnitt (kolumn 6 och 7).

Inom socialvården visar motsvarande granskning på än större skillnader mellan kalkylerade och verkliga kostnader.

Tabell 6b: Nettodriftskostnaderna i jämförelse med de kalkylerade kostnaderna i landskapsandelsgrunderna per kommun, socialvården, 1997 och 1999, 1.000 mk

	1997								1999							
	Netto dirfts-kostn.	Kalkylerad kostnad för LA	Skillnad	Skillnad i %	LS-andel	% av verkl. nettokostn	LS-andel % enl lag	Skillnad %-enheter	Netto dirfts-kostn.	Kalkylerad kostnad för LA	Skillnad	Skillnad i %	LS-andel	% av verkl. nettokostn	LS-andel % enl lag	Skillnad %-enheter
Brändö	3 829	3 621	-208	-5,4	1 629	42,6	45,0	-2,4	4 774	3 487	-1 287	-27,0	1 290	27,0	37,0	-10,0
Eckerö	4 849	4 835	-14	-0,3	2 176	44,9	45,0	-0,1	6 096	4 676	-1 420	-23,3	1 730	28,4	37,0	-8,6
Finstrom	12 058	11 749	-309	-2,6	5 287	43,8	45,0	-1,2	14 661	12 723	-1 938	-13,2	4 708	32,1	37,0	-4,9
Föglö	3 495	3 369	-126	-3,6	1 516	43,4	45,0	-1,6	3 567	3 581	14	0,4	1 325	37,1	37,0	0,1
Geta	3 452	2 903	-549	-15,9	1 307	37,8	45,0	-7,2	3 510	2 874	-636	-18,1	1 063	30,3	37,0	-6,7
Hammarland	5 741	7 055	1 314	22,9	3 175	55,3	45,0	10,3	6 530	7 567	1 037	15,9	2 800	42,9	37,0	5,9
Jomala	16 684	16 779	95	0,6	7 551	45,3	45,0	0,3	20 428	16 698	-3 730	-18,3	6 178	30,2	37,0	-6,8
Kumlinge	3 328	2 932	-396	-11,9	1 320	39,7	45,0	-5,3	4 162	3 078	-1 084	-26,0	1 139	27,4	37,0	-9,6
Kökar	2 502	1 936	-566	-22,6	871	34,8	45,0	-10,2	2 130	2 281	151	7,1	844	39,6	37,0	2,6
Lemland	7 339	7 849	510	7,0	3 532	48,1	45,0	3,1	9 020	8 377	-643	-7,1	3 100	34,4	37,0	-2,6
Lumparland	1 716	1 641	-75	-4,4	739	43,0	45,0	-2,0	2 528	1 762	-766	-30,3	652	25,8	37,0	-11,2
Saltvik	10 202	8 933	-1 269	-12,4	4 020	39,4	45,0	-5,6	12 217	9 094	-3 123	-25,6	3 365	27,5	37,0	-9,5
Sottunga	579	772	193	33,3	347	60,0	45,0	15,0	623	790	167	26,8	292	46,9	37,0	9,9
Sund	7 207	6 390	-817	-11,3	2 875	39,9	45,0	-5,1	7 023	6 369	-654	-9,3	2 357	33,6	37,0	-3,4
Värdö	3 078	2 203	-875	-28,4	991	32,2	45,0	-12,8	2 842	2 173	-669	-23,5	804	28,3	37,0	-8,7
Mariehamn	75 938	52 578	-23 360	-30,8	20 505	27,0	39,0	-12,0	85 853	54 575	-31 278	-36,4	13 098	15,3	24,0	-8,7
Hela Åland	161 997	135 546	-26 451	-16,3	57 841	35,7	42,7	-7,0	185 964	140 106	-45 858	-24,7	44 744	24,1	31,9	-7,9

Inom den kommunala socialvården översteg de verkliga nettodriftskostnaderna de kalkylerade med cirka 26,5 miljoner mark år 1997 och med hela 45,9 miljoner mark år 1999 för kommunerna totalt. Endast i fyra kommuner översteg de kalkylerade beloppen de verkliga. För Hammarland och Sottunga var detta ett faktum för båda de aktuella åren. De kalkylerade kostnaderna räckte sämst till för Mariehamns del, både absolut och procentuellt sett. Den andel av de verkliga nettokostnaderna som täcktes av landskapsandelar var i genomsnitt 7,0 procentenheter lägre än bidragsprocenten enligt lagen år 1997 och 7,9 procent lägre än bidragsprocenten enligt lagen år 1999. Landskapsandarna stod således år 1999 för en lägre andel av kommunernas nettokostnader för socialvården än vad fallet var 1997.

En betydande del av kommunernas nettodriftskostnader består av personalkostnader. Den kommunala verksamheten är personalintensiv. Av särskilt intresse för att få en förklaring till de ökade driftsutgifterna är därför att granska utvecklingen av personalkostnaderna. I **tabellerna 7a och 7b** nedan finns personalkostnaderna för åren 1997 och 1998 sammanställda. I tabellerna har **även personalkostnaderna inom kommunalförbunden fördelats ut** på kommunerna i proportion till hur kostnaderna som helhet fördelats mellan kommunerna. Detta för att en stor del av vissa verksamheter sker inom kommunalförbund samt för att det skiljer sig mellan kommunerna hur stor del av de aktuella verksamheterna som handhas inom ramen för kommunalförbund.

Lönekostnaderna, inklusive social- och pensionsförsäkringsavgifterna, har ökat med närmare 13 procent på bara dessa två år. Inom bildningssektorn var ökningen 13,5 och inom socialvården hela 17,9 procent mellan 1997 och 1999. Detta bör ställas i relation till de totala nettodriftsutgifterna som ökade med 12 procent under samma period. De högsta personalkostnaderna per invånare hade år 1999 Kumlinge och Mariehamn. Den allra snabbast ökningen i personalkostnaderna som helhet mellan 1997 och 1999 uppvisade Brändö, Saltvik och Kumlinge.

Tabell 7a: Personalkostnader per kommun 1997, 1.000 mk

	Personalkostn, totalt inkl. soc förs avg o. pens förs avg.	Därav: Sociala sektorn	Utbildning o kultursektorn	Personalkostn, tot. Per invånare, mk
Brändö	5 628	3 013	1 653	10 539
Eckerö	6 147	2 871	2 089	7 534
Finström	17 111	7 632	7 562	7 495
Föglö	5 961	2 764	2 146	9 969
Geta	5 069	2 300	1 879	10 672
Hammarland	8 376	3 747	3 166	6 351
Jomala	23 892	11 181	9 130	7 525
Kumlinge	5 715	2 866	2 105	12 960
Kökar	3 383	1 585	1 066	10 573
Lemland	10 193	5 159	3 555	6 991
Lumparland	3 104	1 349	1 168	9 157
Saltvik	12 722	6 610	4 489	7 863
Sottunga	1 416	371	691	11 803
Sund	8 684	5 121	2 454	8 999
Vårdö	4 240	2 434	1 066	10 680
Mariehamn	129 113	50 282	34 013	12 416
Hela Åland	250 756	109 286	78 233	9 928
Centralkommunerna	59 572	27 719	23 414	7 234
Randkommunerna	35 727	18 251	12 079	8 480
Skärgården	26 344	13 034	8 727	10 931

Tabell 7b: Personalkostnader per kommun 1999, 1.000 mk

	Personalkostn, totalt inkl. soc förs avg o. pens förs avg.	Därav:		Personalkostn, tot. Per invånare, mk
		Sociala sektorn	Utbildning o kultursektorn	
Brändö	6 869	3 626	2 109	13 084
Eckerö	7 594	3 684	2 581	9 095
Finström	20 185	9 159	8 560	8 868
Föglö	6 475	2 803	2 374	10 864
Geta	5 713	2 804	1 803	12 077
Hammarland	9 656	4 743	3 224	7 244
Jomala	28 823	13 913	10 506	8 868
Kumlinge	6 108	3 268	1 979	14 009
Kökar	3 878	1 719	1 404	12 194
Lemland	12 219	6 337	4 156	7 950
Lumparland	3 746	1 553	1 230	10 208
Saltvik	15 678	8 529	5 029	9 554
Sottunga	1 607	290	933	12 750
Sund	9 364	5 532	2 668	9 555
Vårdö	4 664	2 211	1 415	11 717
Mariehamn	140 554	58 687	38 833	13 343
Hela Åland	283 131	128 858	88 804	11 049
Centralkommunerna	70 882	34 153	26 447	8 442
Randkommunerna	42 095	22 102	13 310	9 799
Skärgården	29 600	13 917	10 214	12 339

Enligt den officiella lönestatistiken för Åland har antalet månadsavlönade heltidsanställda ökat från 970 till 1086 från år 1997 till år 1999, eller med 12 procent (*tabell 8*). Inom socialväsendet var ökningen 18,1 procent (73 personer) och inom bildningssektorn 7,5 procent. Inom grundskolan var ökningen likväl 10 procent eller 35 heltidsanställda personer. Inom den allmänna förvaltningen var ökningen 28,8 procent vilket motsvarar 19 heltidsanställda personer. De deltidsanställda månadsavlönade hade under samma period ökat med 552 till 586 personer inom den kommunala sektorn totalt, vilket motsvarar 6,2 procent. De stigande personalkostnaderna verkar således till stor del förklaras av ökat antal anställda. Antalet visstidsanställda har ökat mer än antalet ordinarie anställda.

Tabell 8: Månadsavlönade* personer inom den kommunala sektorn på Åland enligt uppgiftsgrupp (oktober månad 1997-1999)

	1997		1998		1999	
	Heltidsanställda	Deltidsanställda	Heltidsanställda	Deltidsanställda	Heltidsanställda	Deltidsanställda
Sammanlagt	970	552	1 022	530	1 086	586
Allmän Förvaltning	66	33	80	32	85	37
Ordningsväsende	46	15	39	17	44	17
Socialväsendet	403	313	443	285	476	315
Bildningsväsendet	373	163	378	165	401	178
- Grundskolor	309	104	312	114	340	116
- Kultur- och fritidsverksamhet	58	51	60	47	56	40
Planerings, bygnadsverksamhet mm	32	11	31	11	31	14
Fastigheter	15	12	17	12	16	13
Affärs- och serviceverksamhet	35	4	34	7	33	10
* Timavlönade anställda utöver de månadsavlönade		73		66		68

Utvecklingen av antalet anställda månadsavlönade skiljer sig förhållandevis mycket mellan kommunerna enligt lönestatistiken. Den största ökningen i antalet anställda 1997-1999 uppvisar naturligtvis Mariehamn absolut sett, totalt 76 månadsavlönade personer. Procentuellt sett har emellertid ökningen varit snabbast i Föglö, Hammarland och Sund enligt statistiken.

7. Kommunernas kostnader inom den sociala sektorn

I det uppdrag ÅSUB fått ingick att särskilt granska kostnadsutvecklingen inom den sociala sektorns olika åldersgrupper. *Tabell 9* nedan sammanfattar en jämförelse mellan de kalkylerade kostnaderna per invånare som används som grund för landskapsandelarna med de verkliga nettokostnaderna för de åldersgrupper som används inom socialvården för att räkna fram andelarna. Sammanställningen baseras på ÅSUBs ekonomi- och verksamhetsstatistik för den sociala sektorn som innehåller detaljerad information per ålderskategori. Sammanställningen är generaliserande på så sätt att en klient inom en viss åldersgrupp i en viss kommun som får en viss social service antas kosta lika mycket i genomsnitt, trots att kostnaderna kan skilja sig mycket mellan klienterna. Klienterna är dock rörliga in och ut ur olika serviceformer under ett år och också en enskild individs behov kan variera relativt snabbt, varför genomsnittet har ansetts ge så detaljerad information att de ger en rimlig uppfattning om verkligheten. Uppföljningen är så upplagd att den relativt enkelt låter sig göras även framöver. Tabellen omfattar endast 1998 och 1999 eftersom åldersgruppsindelningen för landskapsandelarna inom äldreomsorgen förändrades från år 1998. Tabellen bygger på nominella uppgifter.

Tabell 9: Verkliga och kalkylerade nettokostnader per invånare inom socialvården

	1998					1999				
	0-6-år	7-64 år	65-74 år	75-84år	85+ år	0-6-år	7-64 år	65-74 år	75-84år	85+ år
Nettokostnader, 1.000 mk	70 667	31 161	9 447	28 200	32 679	74 365	35 964	11 604	27 526	37 444
Invånare per grupp	2 211	19 023	2 054	1 506	598	2 190	19 258	2 032	1 530	615
Nettokostn/invånare	31 962	1 638	4 599	18 725	54 647	33 957	1 867	5 711	17 991	60 884
Kalk kostnad/invånare,ls-andel	29 220	1 261	10 508	10 508	16 238	29 970	1 293	10 778	10 778	16 655
Skillnad kalk.nettokostn-verklig	-2 742	-377	5 909	-8 217	-38 409	-3 987	-574	5 067	-7 213	-44 229

Kostnaderna har ökat mer än indexjusteringarna inom barnomsorgen. År 1998 översteg nettokostnaderna de kalkylerade kostnaderna per invånare i åldersgruppen 0-6-åringar med cirka 2.7000 mark och år 1999 med närmare 4.000 mark. Beträffande den här yngsta åldersgruppen kan det vara så att 1996-års barnomsorgsreform inte har följts upp tillräckligt.

Framför allt har det emellertid skett stora kostnadsstegringar inom de två äldsta ålderskategorierna. För åldersgruppen 75-84-åringar översteg de verkliga nettokostnaderna de kalkylmässiga med drygt 8.000 mark per invånare år 1998 och med drygt 7.000 mark år

1999. För den äldsta befolkningsgruppen, 85+, understiger de kalkylerade kostnaderna de verkliga med drygt 38.000 respektive drygt 44.000 mark per invånare för de två åren. Resultatet tyder på att vårdintensiteten inom den kommunala äldrevården kan ha stigit betydligt under de senaste åren.

För att kartlägga orsaken till förhållandena närmare granskas i *tabell 10* nedan kostnaderna för de olika delsektorerna inom kommunernas sociala verksamhet. Motsvarande uppgifter per kommun finns i rapportens bilaga 6.

Tabell 10: Kommunernas nettodriftskostnader per delsektor inom socialvården 1997-1999, 1.000 mk.

Kategori	1997	1998	1999
201 Socialförvaltning	6 520	7 038	9 405
205 Barnomsorg	61 490	64 382	67 669
210 Vård av barn, unga på inrättn.	2 063	2 467	2 141
215 Annan barn- o familjevård	3 312	3 818	4 555
220 Vård på åldringshem	37 382	39 727	41 126
225 Handikappvård på inrättning	100	513	1 331
230 Specialomsorgen	14 187	16 510	18 557
235 Hemtjänst	19 412	20 683	22 902
240 Annan service för äldre	6 909	9 916	12 546
245 Missbrukarvård	2 975	2 312	2 429
290 Övrig socialvård	6 285	4 788	4 242
Totalt	160 635	172 154	186 903
Förändring		7,17	8,57

Inom äldrevården är det framför allt inom den övriga servicen för äldre och inom vården på åldringshemmen som kostnadsökningarna varit störst mellan åren 1997 och 1999. Inom annan service för äldre ingår bland annat serviceboende, trygghetstelefoner, närståendevård och dagvårdsverksamhet för äldre. Också inom hemtjänsten har kostnaderna för kommunerna stigit. Sammanställningen tyder även på att kostnaderna inom socialvården och äldreomsorgen börjat stiga redan före 1997. Vad gäller kostnaderna för samhällets yngsta medborgare ger tabellen vid handen att förutom att kostnaderna för barnomsorgen stigit så har kostnaderna för specialomsorgen och för annan barn- och familjevård ökat. Till den senare kategorin hör bland annat underhållsstöd, mödrahem och skyddshem.

En indikator på ökat vårdbehov utgör naturligtvis åldersstrukturen. Om vårdbehovet förändras av andra orsaker är det svårare att fånga in i det här slaget av övergripande uppföljningar, mer kvalitativa utvärderingsinsatser behövs då. Av *tabell 11* nedan framgår andelen barn under skolåldern sjunkit mellan åren 1995 och 1999 samt att andelen äldre ökar. Läget är det

samma såväl i Mariehamn som inom skärgårds och centralkommunerna. Enda undantaget utgörs av randkommunerna där andelen barn i åldern 0-6 år visserligen sjunkit, men där även andelen av befolkningen som är över 75 år också gått ner. Den högsta andelen åldringar hade år 1999 Sottunga och högsta andelen barn under skolåldern återfanns i Lemland.

Tabell 11: Barnens och åldringarnas andel av den totala befolkningen per kommun 1997 och 1999

	Andel 0-6 -åringar, %			Andel befolkn. i åldern 75 +, %		
	1995	1997	1999	1995	1997	1999
Brändö	10,1	9,2	8,0	11,9	12,4	12,8
Eckerö	9,9	9,2	8,1	10,2	10,3	10,4
Finström	9,7	9,8	9,6	7,4	7,8	8,5
Föglö	7,1	5,5	5,7	12,4	14,0	13,4
Geta	11,3	9,5	7,6	13,3	12,4	11,6
Hammarland	10,2	10,1	9,1	6,9	6,8	7,3
Jomala	10,3	10,3	9,5	5,7	5,7	6,0
Kumlinge	8,8	8,8	8,7	13,3	12,2	13,3
Kökar	9,4	12,8	9,1	14,5	12,5	11,3
Lemland	11,6	10,6	11,3	5,5	5,0	4,6
Lumparland	9,9	8,3	10,1	6,9	5,6	5,7
Saltvik	7,9	8,0	8,5	9,3	8,8	9,1
Sottunga	9,3	6,7	5,6	13,2	11,7	16,7
Sund	11,3	10,8	8,9	10,0	9,9	8,9
Vårdö	9,5	8,1	6,8	9,7	10,3	9,8
Mariehamn	8,4	8,1	7,8	7,7	7,9	8,4
Hela Åland	9,3	9,0	8,5	8,1	8,1	8,4
Centralkommunerna	10,4	10,2	9,8	6,3	6,3	6,6
Randkommunerna	9,6	9,0	8,6	9,9	9,5	9,3
Skärgården	8,9	8,4	7,4	12,3	12,4	12,5

Även inom åldersgruppen 75 + har de äldsta ökat sin andel. För hela Ålands del har befolkningen över 85 år ökat sin andel av gruppen 75 + från 24,4 till 28,7 procent mellan 1995 och 1999. Situationen är den samma inom alla regioner. Endast i kommunerna Hammarland, Kökar och Vårdö har antalet invånare som är 85 år och äldre minskat under perioden.

En jämförelse med nettokostnaderna per invånare inom socialvården (se bilaga 4) visar på att höga kostnader per invånare i vissa fall kan förklaras av en hög andel äldre, så är exempelvis fallet för Kumlinge, Brändö och Geta. Men sambandet är inte entydigt. Till exempel Mariehamn och Saltvik har höga socialvårdskostnader per invånare trots att varken andelen äldre eller barn är speciellt hög. Sottunga och Föglö har å andra sidan inte anmärkningsvärt höga nettokostnader per invånare trots att de har en hög andel äldre invånare i kommunen.

8. Landskapets utgifter

Landskapets utgifter för de verksamhetsområden som berördes av landskapsandelsreformen och revideringen av huvudmannaskapen inom den offentliga sektorn framgår av *tabell 12* nedan. Utgångspunkten för vilka poster som tagits med i tabellen har varit de områden som direkt berördes av reformen 1994 samt de områden som genom senare revideringar kommit att beröras av landskapsandelssystemet. Posterna och metodiken är i princip de samma som vid tidigare uppföljningar av kostnadsfördelningarna mellan landskapet och kommunerna som gjorts efter 1994.

Tabell 12: Landskapets utgifter och inkomster för vissa sektorer 1997-1999 (1999-års priser)

	1997			1998			1999		
	Utgifter	Inkomster	Totalt	Utgifter	Inkomster	Totalt	Utgifter	Inkomster	Totalt
Musikintitutet	3 271 031	232 847	3 038 184	2 847 286	249 195	2 598 091	2 794 347	280 754	2 513 593
Gymnasialstadiet	75 919 457	4 625 061	71 294 396	81 319 193	5 130 606	76 188 586	82 481 982	5 607 964	76 874 018
AHS	253 204 130	80 484 278	172 719 852	259 545 508	58 483 090	201 062 418	261 258 958	43 403 281	217 855 677
Landskapsandelar, bildningssektorn (verkliga, hänförs till året)	35 770 754		35 770 754	36 937 564		36 937 564	38 677 583		38 677 583
Landskapsandelar, socialvården (verkliga, hänförs till året)	59 415 379		59 415 379	44 329 459		44 329 459	44 744 405		44 744 405
Allmänna ls-andelar o skattekomplettering (verkliga, hänförs till året)	27 330 778		27 330 778	29 095 849		29 095 849	34 675 314		34 675 314
Utbetalda barnbidrag	47 900 100		47 900 100	44 182 985		44 182 985	43 925 484		43 925 484
Komp. för frångången samfundsskatteink.				3 531 186		3 531 186			
It-utveckling o samordning, kommunerna				100 891		100 891	300 000		300 000
Stöd för datautvecklingen i grundskolan	462 247		462 247	504 192		504 192	299 860		299 860
Totalt	503 273 877	85 342 187	417 931 690	502 394 111	63 862 891	438 531 220	509 157 933	49 291 999	459 865 934

Landskapets nettoutgifter har inom de områden som den här uppföljningen gäller ökat med 10 procent reellt från 1997 till 1999 eller med 41,37 miljoner mark i 1999 års penningvärde. Jämförelsen görs i reella termer för att eliminera inflationens inverkan på resultatet. Snabbast har kostnadsutvecklingen varit för de så kallade allmänna, icke öronmärkta landskapsandelarna där de reella kostnaderna steg med nästan 27 procent på två år. Framför allt är det kompletteringen av skatteinkomsterna som ökat markant. För Ålands hälso- och sjukvård steg nettoutgifterna också med över 26 procent. Här är det dock den sjunkande, och från år 1999 den helt slopade, ÅHS-avgifterna för kommunerna som har haft den absolut största betydelsen för utvecklingen. Motsvarande kostnadsminskning syns för landskapets del på de sociala landskapsandelarna, mot vilka en stor del av ÅHS-avgiften kvittades. De sociala andelarna sjönk med ungefär en fjärdedel under perioden. ÅHS bruttoutgifter har under samma period endast stigit med cirka 3,2 procent reellt. Även landskapsandelarna för bildningssektorn har stigit relativt snabbt mellan 1997 och 1999 eller med drygt 8,1 procent reellt.

Mellan 1997 och 1998 har de reella utgifterna totalt sett stigit med 4,9 procent och för de allmänna landskapsandelarna var ökningen mellan de åren 6,5 procent. Från 1998 till 1999 ökade landskapets nettoutgifter för de områden som berörts här med cirka 4,8 procent reellt, och mellan de åren ökade de allmänna landskapsandelarna med hela 19,2 procent. För den nominella utvecklingen i löpande priser hänvisas till rapportens bilagedel.

Den sammantagna bilden av överföringarna mellan landskapet och kommunerna visar så här långt på en komplex bild. Landskapets utgifter för berörda sektorer har reellt sett ökat mellan åren 1997 och 1999, vilket framgår av tabell 11. Samtidigt har kommunernas kostnadsandel av huvudsektorerna sammantaget ökat under perioden. En granskning av landskapsandelarna i relation till utgifterna inom socialvårds- och bildningssektorn samt ÅHS-avgiftens utveckling (tabell 13) visar på att om endast de kommunala sektorerna granskas har kommunernas andel av kostnaderna stigit och landskapsandelarna sjunkit. Inom socialsektorn sänktes dock landskapsandelarna 1998 som ett resultat av att kommunernas ÅHS-avgift sänktes, vilket bör tas i beaktande. Men om den kommunala avgiften till ÅHS inkluderas är situationen den omvända, då har landskapets andel av utgifterna ökat. Då bör dock beaktas att **kommunerna som kompensation till att ÅHS-avgiften sänkts dels förväntades sänka den kommunala skatteprocenten, dels har det nya allmänna skatteavdragets införts på Åland**, vilket minskat det kommunala skatteunderlaget (se sammanställningen sidan 10).

Tabell 13: Kommunernas nettoutgifter, landskapsandelarna sektorvis samt ÅHS-avgiften i löpande priser, 1.000 mk

	1994			1997			1999		
	Utgifter, netto	Ls-andelar	Andelar i %	Utgifter, netto	Ls-andelar	Andelar i %	Utgifter, netto	Ls-andelar	Andelar i %
Socialvård	139 438	48 121	34,5	161 997	57 841	35,7	185 964	44 744	24,1
Utbildning	102 624	29 543	28,8	115 317	34 823	30,2	132 158	38 678	29,3
Allmän andel + skattekompl.		22 457			25 928			34 116	
Sammantaget	242 062	100 121	41,4	277 314	118 592	42,8	318 122	117 538	36,9
ÅHS-avgift		55 032			31 543				
Totalt	242 062	45 089	18,6	277 314	87 049	31,4	318 122	117 538	36,9

Utgångspunkten för den lägre och sedan slopade avgiften till ÅHS har varit att kvittningarna skulle vara neutrala. Till den del den sänkta ÅHS-avgiften inte täcker kommunernas förluster av det allmänna avdraget kompenseras kommunerna fullt ut. Och kommunerna förväntades tidigare sänka sin uttaxering i samma grad som ÅHS-avgiften sjönk. Därmed kunde man säga att ÅHS-avgiften inte behöver beaktas i sammanställningen ovan mer än till den del den påverkat de sociala andelarna som den också kvittats mot (se sidan 10). Men eftersom kommunerna själva är fria att besluta om sitt skatteuttag i förhållande till sina egna finansiella förutsättningar, så sänkte inte kommunerna sina skattesatser fullt ut, och vilken nivå skatteuttaget hade legat på om ÅHS-avgiften inte sänkts vet vi inte. Bilden är alltså mycket komplex och båda parter kan sägas ha rätt i att deras egna utgifter ökat för verksamheterna.

9. Slutsatser och kommentarer

Den landskapsandelsreform som genomfördes år 1994 hade som mål att bibehålla kostnadsfördelningen mellan landskapet och kommunerna som helhet samt att stärka den kommunala självstyrelsen och eliminera onödig centralstyrning. Systemet skulle vara enkelt och lätt att förutse och det skulle sporra ekonomiskt tänkande. Samtidigt renodlades huvudmannaskapen inom den offentliga sektorn. Skillnaderna i kommunernas ekonomiska ställning skulle dock fortfarande jämnas ut.

Den här rapporten innehåller en stor mängd ekonomisk information om förhållandena mellan kommunerna och landskapet samt om skillnaderna mellan kommunerna. Ett system som från början hade som mål att vara enkelt och överskådligt har byggts på och vidareutvecklats, kopplats ihop med andra överföringar mellan landskapet och kommunerna samt varit föremål för konjunkturpolitiska åtgärder så att systemet idag åter ter sig svårt att överblicka. Angreppssättet i rapporten har därför varit att på en någorlunda övergripande nivå beskriva skeendena och utvecklingen som har haft koppling till landskapsandelarna under den aktuella perioden. Texten i rapporten fungerar därmed som ett centralt stöd i tolkningen av tabellinformationen. Så kan till exempel en stor del av de förskjutningar som framkommer i en tabell bero på systemförändringar under perioden. Utredningen har också visat på att förhållandena vanligen kan belysas ur olika perspektiv. Så kan t ex såväl kommunernas som landskapets synsätt försvaras när de påstår att deras andelar av utgifterna ökat. Utfallet är beroende av hur utvecklingen av utgifterna för ÅHS och gymnasialstadiet utbildningen, hur den så kallade ÅHS-avgiften, den kommunala uttaxeringen samt det allmänna avdraget i kommunalbeskattningen beaktas i jämförelserna.

En av huvudslutsatserna av de uppföljningar som skett sedan den stora landskapsandelsreformen är att kostnadsfördelningen mellan landskapet och kommunerna för de verksamheter som kommunerna handhar i stort sett hölls konstant fram till år 1997. Möjligen hade landskapet andel av utgifterna stigit en aning beroende på hur exempelvis kommunernas skattesänkningar i samband med neddragningarna av kommunernas ÅHS-avgift beaktas. Från 1998 har dock en vändning skett. Kommunernas kostnader har ökat och landskapsandelarna har inte hängt med fullt ut. Det finns anledning att se över och uppdatera uppgifterna som ligger till grund för de kalkylerade basbeloppen vid beräkningen av landskapsandelarna inom bildnings- och socialsektorn. Den särskilda granskningen av de kalkylerade kostnaderna som ligger till grund för utgifterna för de olika åldersgrupperna inom socialvården visade på att i synnerhet de kalkylerade kostnaderna för de två äldsta ålderskategorierna inte hade hängt med den verkliga utgiftsutvecklingen. Även inom barnomsorgen finns ett behov att uppdatera de kalkylerade grunderna inom ramen för det landskapsandelssystem som gäller idag.

Uppföljningen av reformerna från år 1994 har också visat på att såväl nettoutgifterna som egenandelarna kan variera relativt mycket mellan åren för de minsta kommunerna i

landskapet. Utgiftsvariationerna kan procentuellt sett vara stora per invånare och ett kalkylerat bidragssystem följer per definition inte med dessa variationer. Kalkylerade bidragsmodeller ställer därför höga krav på den ekonomiska planeringen och –uppföljningen, speciellt i de mindre kommunerna. Å andra sidan är just detta kärnan hos den här typen av modeller, den kommunala självstyrelsen stärks och därmed även det kommunala ansvaret. Så länge kommunens ekonomi är rimligt stark är även den kommunala friheten betydande. Kalkylerade modeller kräver dock för att fungera relativt omfattande uppföljningar med jämna, inte allt för långa mellan rum. Vid reformtidpunkten var tanken att uppföljning av den totala kostnadsfördelningen mellan landskapet och kommunerna som helhet skulle ske med 4 års mellanrum, den första uppföljningen skulle dock ske efter tre år.

Den uppföljning som har gjorts här visar på att det landskapsandelssystem som tillämpas idag har fördelar som är värda att ta vara på även för framtiden. Kommunernas nettokostnader, som är högst i skärgården, jämnas genom landskapsandelarna ut så att de egentliga egenandelarna som kommunerna bär kostnadsansvaret för är störst i de befolkningsmässigt (och ekonomiskt) starkaste kommunerna (se *figur 1*). Skattekraften utgör här ett viktigt element i utjämningen av de ekonomiska förutsättningarna mellan kommunerna. Skillnaderna i skattekraften är stora kommunerna emellan och skatteinkomsterna är den mest betydande inkomstkällan för kommunsektorn som helhet. I dagsläget är skattekompletteringen den tredje största posten bland överföringarna till kommunerna, efter landskapsandelarna för socialvården och grundskolan.

Den renodling av huvudmannaskapen inom den offentliga sektorn som gjordes i samband med 1994-års reform ter sig också, mot bakgrund av de uppföljningar som gjorts, förnuftig ur ett finansiellt perspektiv. De sektorer där landskapet övertog huvudmannaskapet, och då framför allt gymnasialstadiet utbildningen och hälso- och sjukvården, har vuxit betydligt sedan 1993. Tydligt huvudmannaskap och otvetydiga ekonomiska ansvarsförhållanden är att föredra i det slaget av utvecklingsfas som de aktuella organisationerna genomgått efter reformen.

Bilagor

**Uppföljning av kommunernas ekonomi
och landskapsandelarna 1997-1999**

Bilaga 1

Bilaga 1a: Nyckeltal per kommun 1997, 1.000 mk

1997	Invånare 1.1.1997	Skatteören	Verksam- hetsbidr.	Skatteink- totalt	Kommunal- skatt	Fastighets- skatt	Andel av samfunds- skatt	Övriga skatte- inkomster	Landskaps- andelar	Andelar till AHS	Aterkrävd moms	Årsbidrag	Periodens +/-	Invester. netto	Förändr. i långfr. lån
Brändö	534	30 881	-7 404	5 668	5 442	114	Finns ej spec	112	4 975	-552	-443	2 368	341	-1 815	-405
Eckerö	816	44 430	-9 342	9 380	7 162	477	1997 o. 1998	1 741	5 056	-758	-609	3 318	24	-2 277	-933
Finström	2 283	144 185	-25 436	25 369	22 968	579		1 822	10 144	-2 321	-1 814	5 062	65	-3 170	-2 699
Föglö	598	31 755	-7 461	6 549	5 655	410		484	5 799	-566	-486	3 530	67	-1 936	-399
Geta	475	19 391	-7 218	4 205	3 411	259		535	4 875	-376	-379	1 036	236	-295	-98
Hammarland	1 319	70 800	-13 079	12 450	10 978	338		1 134	7 857	-1 184	-1 036	4 778	560	-2 622	-1 897
Jomala	3 175	202 626	-34 725	34 499	30 655	419		3 425	14 256	-3 338	-2 549	8 714	485	-6 086	-2 150
Kumlinge	441	21 456	-7 632	4 596	4 193	160		243	4 687	-394	-375	516	50	-556	-155
Kökar	320	14 514	-5 101	2 842	2 651	130		61	3 405	-267	-268	373	168	-169	-86
Lemland	1 458	84 327	-16 497	14 590	13 868	442		280	8 124	-1 376	-1 165	3 612	183	-1 783	-990
Lumparland	339	17 352	-4 552	3 598	3 338	195		65	2 683	-305	-270	1 116	0	-881	-236
Saltvik	1 618	114 866	-20 124	22 189	15 604	388		6 197	7 596	-1 801	-1 321	6 784	29	-6 081	-953
Sottunga	120	7 760	-2 152	1 630	1 558	46		26	1 213	-162	-103	441	13	-414	-14
Sund	965	49 711	-12 130	9 688	8 886	288		514	6 589	-851	-782	2 183	62	-1 039	-643
Vårdö	397	23 105	-6 098	5 179	4 056	230		893	3 263	-422	-326	1 356	265	-891	-115
Mariehamn	10 399	1 106 508	-131 248	192 272	114 291	1 365		76 616	35 337	-16 867	-8 413	68 010	2	-31 100	-13 190
Hela Åland	25 257	1 983 667	-310 199	354 704	254 716	5 840		94 148	125 859	-31 540	-20 339	113 197	2 550	-61 115	-24 963

Bilaga 1b: Nyckeltal per kommun 1998, 1.000 mk

1998	Invånare 1.1.1998	Skatteören	Verksam- hetsbidr.	Skatteink- totalt	Kommunal- skatt	Fastighets- skatt	Andel av samfunds- skatt	Övriga skatte- inkomster	Landskaps- andelar	Andelar till AHS	Aterkrävd moms	Årsbidrag	Periodens +/-	Invester. netto	Förändr. i långfr. lån
Brändö	538	32 299	-8 888	5 131	4 929	110	Finns ej spec	92	4 649	-257	-464	307	479	76	-126
Eckerö	810	47 278	-9 751	9 309	7 478	457	1997 o. 1998	1 374	5 494	-361	-706	3 857	1 846	-1 245	170
Finström	2 273	149 373	-27 223	26 362	23 621	588		2 153	9 444	-1 099	-1 984	4 997	3 223	-2 572	-585
Föglö	599	33 206	-7 925	5 928	5 143	363		422	5 625	-269	-520	2 881	0	-2 593	32
Geta	480	21 332	-7 359	3 984	3 211	260		513	4 639	-171	-413	632	559	-359	-722
Hammarland	1 332	75 166	-13 036	12 775	11 376	341		1 058	7 415	-555	-1 147	5 324	4 227	-1 358	-491
Jomala	3 195	219 947	-37 662	36 411	32 468	426		3 517	12 944	-1 538	-2 760	7 623	3 576	-6 622	2 408
Kumlinge	440	22 301	-7 903	4 362	3 965	191		206	4 673	-186	-383	464	16	-89	-278
Kökar	321	14 789	-5 131	2 870	2 733	77		60	3 326	-124	-278	552	723	334	-279
Lemland	1 506	91 511	-18 017	15 583	14 811	498		274	7 482	-667	-1 267	2 908	92	-2 208	-592
Lumparland	349	19 762	-4 784	3 777	3 527	186		64	2 396	-144	-295	920	52	-755	-114
Saltvik	1 625	123 404	-21 660	21 529	15 229	393		5 907	6 747	-860	-1 407	4 414	431	-3 863	-679
Sottunga	131	8 612	-2 413	1 464	1 279	52		133	1 125	-67	-104	12	-96	-97	-23
Sund	992	54 467	-12 437	10 919	10 218	292		409	6 620	-410	-839	3 694	1 852	-606	-1 158
Vårdö	393	24 432	-5 744	4 574	3 519	234		821	3 074	-194	-345	1 365	473	-837	-99
Mariehamn	10 408	1 175 162	-134 517	199 168	124 156	1 402		73 610	29 608	-7 900	-9 039	75 703	36 275	-22 924	-15 951
Hela Åland	25 392	2 113 040	-324 450	364 146	267 663	5 870		90 613	115 261	-14 802	-21 951	115 653	53 728	-45 718	-18 487

Bilaga 1c: Nyckeltal per kommun 1999, 1.000 mk

1999	Invånare 1.1.1999	Skatteören	Verksam- hetsbidr.	Skatteink- totalt	Kommunal- skatt	Fastighets- skatt	Andel av samfunds- skatt	Övriga skatte- inkomster	Landskaps- andelar	Andelar till AHS	Aterkrävd moms	Årsbidrag	Periodens +/-	Invester. netto	Förändr. i långfr. lån
Brändö	525	30 411	-9 339	5 473	4 910	119	Finns ej spec	77	5 266	-	-479	1 152	865	-288	-13
Eckerö	835	48 260	-12 222	10 853	8 924	466	1997 o. 1998	294	5 797	-	-781	3 660	2 805	-3 642	-108
Finström	2 276	145 689	-30 004	25 037	22 383	410		337	10 074	-	-2 026	2 793	1 388	-8 621	849
Föglö	596	32 588	-8 165	5 938	5 140	384		128	6 002	-	-534	3 313	2 402	-1 181	-665
Geta	473	20 403	-7 802	4 060	3 318	272		101	5 170	-	-428	887	411	-414	-137
Hammarland	1 333	75 205	-14 366	12 897	11 532	358		284	7 912	-	-1 187	5 189	4 256	-2 902	-417
Jomala	3 250	219 459	-40 531	37 022	33 309	483		690	13 373	-	-2 848	7 943	6 390	-13 166	-1 650
Kumlinge	436	22 083	-8 369	4 299	3 895	197		94	5 168	-	-392	629	389	-620	-152
Kökar	318	14 268	-5 346	2 707	2 487	141		68	3 964	-	-238	1 011	788	468	-86
Lemland	1 537	89 554	-20 166	15 985	14 911	750		324	8 551	-	-1 230	3 593	2 526	-3 483	-608
Lumparland	367	20 293	-5 737	3 927	3 679	171		77	2 778	-	-311	720	417	-1 817	832
Saltvik	1 641	121 884	-23 653	20 662	15 088	327		350	6 548	-	-1 448	2 489	1 211	-3 717	18
Sottunga	126	8 671	-2 081	1 439	1 320	49		20	1 125	-	-116	430	661	-502	-46
Sund	980	53 258	-13 033	10 889	10 100	312		209	7 209	-	-884	4 100	3 351	-872	-99
Vårdö	398	24 219	-6 700	4 568	3 563	243		85	3 510	-	-350	1 012	637	-1 168	-720
Mariehamn	10 534	1 168 855	-139 916	191 318	125 790	940		2 245	26 168	-	-9 276	67 483	46 650	-42 438	-6 843
Hela Åland	25 625	2 095 099	-347 430	357 074	270 349	5 622		5 383	118 615	-	-22 528	106 404	75 147	-84 363	-9 845

Bilaga 2: Nyckeltal per invånare och kommun enligt bokslut

2a: Verksamhetsbidrag per invånare

	1997	1998	1999	Förändring 1997-1999 %
Brändö	-13 762	-16 930	-18 064	31,26
Eckerö	-11 533	-11 678	-14 447	25,26
Finström	-11 190	-11 961	-13 177	17,75
Föglö	-12 456	-13 297	-13 608	9,25
Geta	-15 038	-15 558	-16 187	7,64
Hammarland	-9 819	-9 779	-10 657	8,54
Jomala	-10 869	-11 588	-12 327	13,42
Kumlunge	-17 345	-18 126	-19 418	11,95
Kökar	-15 891	-16 135	-17 135	7,83
Lemland	-10 954	-11 722	-12 985	18,54
Lumparland	-13 043	-13 035	-16 025	22,86
Saltvik	-12 384	-13 199	-14 130	14,10
Sottunga	-16 427	-19 151	-17 057	3,83
Sund	-12 228	-12 691	-12 981	6,16
Vårdö	-15 517	-14 432	-16 667	7,41
Mariehamn	-12 610	-12 770	-13 335	5,75
Medeltal Åland	-13 192	-13 878	-14 887	12,86

2b: Skatteintäkter per invånare

	1997	1998	1999	Förändring 1997-1999 %
Brändö	10 535	9 773	10 586	0,48
Eckerö	11 580	11 149	12 829	10,78
Finström	11 161	11 583	10 996	-1,48
Föglö	10 933	9 946	9 897	-9,48
Geta	8 760	8 423	8 423	-3,85
Hammarland	9 347	9 584	9 568	2,36
Jomala	10 798	11 203	11 260	4,28
Kumlunge	10 445	10 005	9 974	-4,51
Kökar	8 854	9 025	8 676	-2,00
Lemland	9 688	10 139	10 293	6,25
Lumparland	10 309	10 292	10 969	6,40
Saltvik	13 655	13 119	12 343	-9,61
Sottunga	12 443	11 619	11 795	-5,21
Sund	9 766	11 142	10 846	11,05
Vårdö	13 178	11 492	11 363	-13,77
Mariehamn	18 473	18 907	18 235	-1,29
Medeltal Åland	11 245	11 088	11 128	-1,04

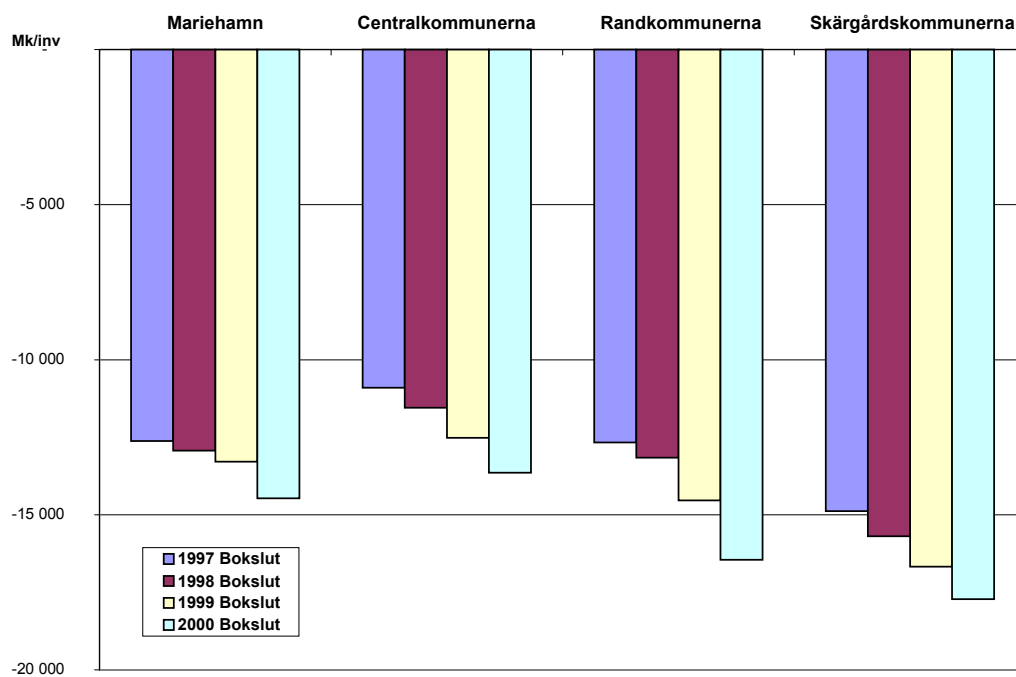
2c: Landskapsandelar per invånare

	1997	1998	1999	Förändring 1997-1999 %
Brändö	9 247	8 855	10 186	10,15
Eckerö	6 242	6 580	6 852	9,78
Finström	4 463	4 149	4 424	-0,86
Föglö	9 681	9 438	10 003	3,33
Geta	10 156	9 808	10 726	5,61
Hammarland	5 899	5 563	5 869	-0,50
Jomala	4 462	3 983	4 067	-8,85
Kumlinge	10 652	10 718	11 991	12,56
Kökar	10 607	10 459	12 705	19,78
Lemland	5 394	4 868	5 506	2,07
Lumparland	7 688	6 529	7 760	0,94
Saltvik	4 674	4 112	3 912	-16,32
Sottunga	9 260	8 929	9 221	-0,41
Sund	6 642	6 755	7 180	8,10
Vårdö	8 303	7 724	8 731	5,16
Mariehamn	3 395	2 811	2 494	-26,54
Medeltal Åland	7 298	6 955	7 602	4,16

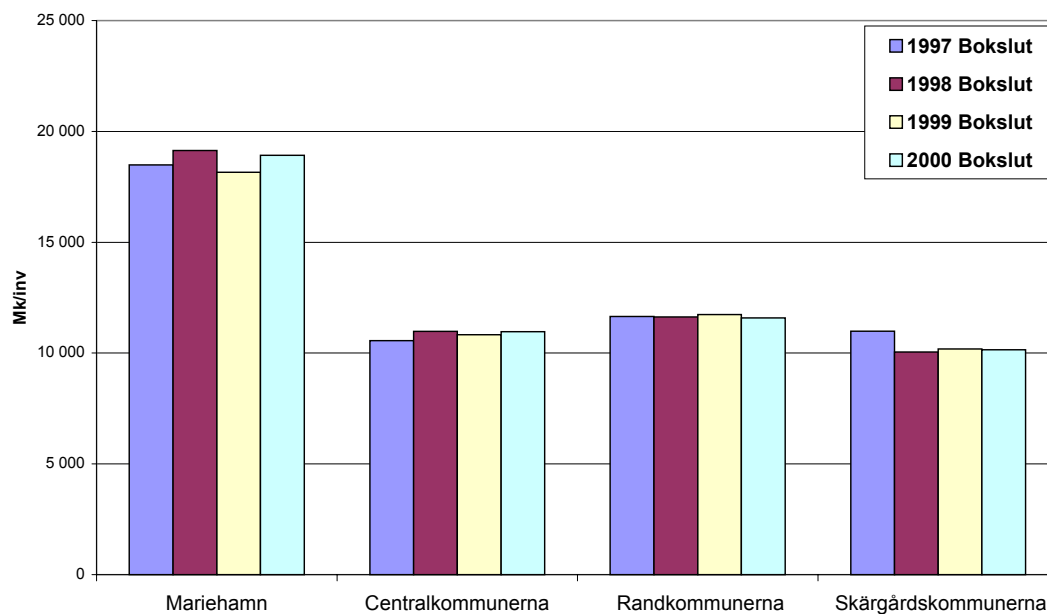
2d: Årsbidrag per invånare

	1997	1998	1999	Förändring 1997-1999 %
Brändö	4 401	585	2 228	-49,38
Eckerö	4 096	4 619	4 326	5,61
Finström	2 227	2 196	1 227	-44,92
Föglö	5 893	4 834	5 522	-6,30
Geta	2 158	1 336	1 840	-14,74
Hammarland	3 587	3 994	3 849	7,31
Jomala	2 727	2 346	2 416	-11,43
Kumlinge	1 173	1 064	1 459	24,44
Kökar	1 162	1 736	3 240	178,86
Lemland	2 398	1 892	2 314	-3,54
Lumparland	3 198	2 507	2 011	-37,11
Saltvik	4 175	2 690	1 487	-64,38
Sottunga	3 366	95	3 525	4,70
Sund	2 201	3 769	4 084	85,57
Vårdö	3 450	3 430	2 517	-27,04
Mariehamn	6 534	7 187	6 432	-1,57
Medeltal Åland	3 297	2 767	3 030	-8,10

2e: Verksamhetsbidrag per invånare, utvecklingen per region

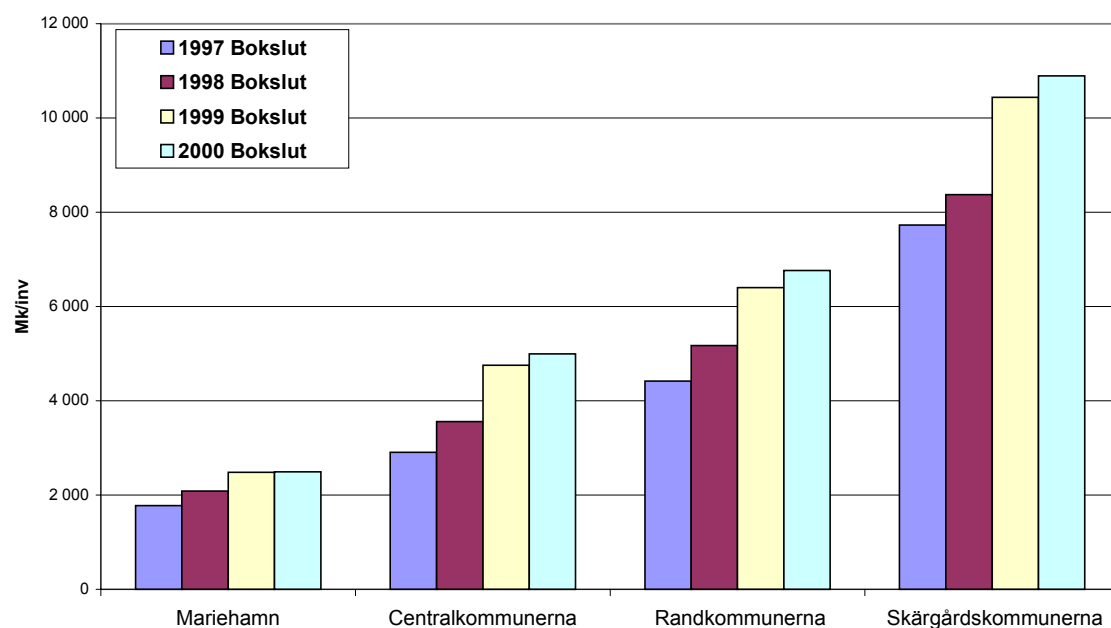

2f: Skatteintäkter per invånare, utvecklingen per region

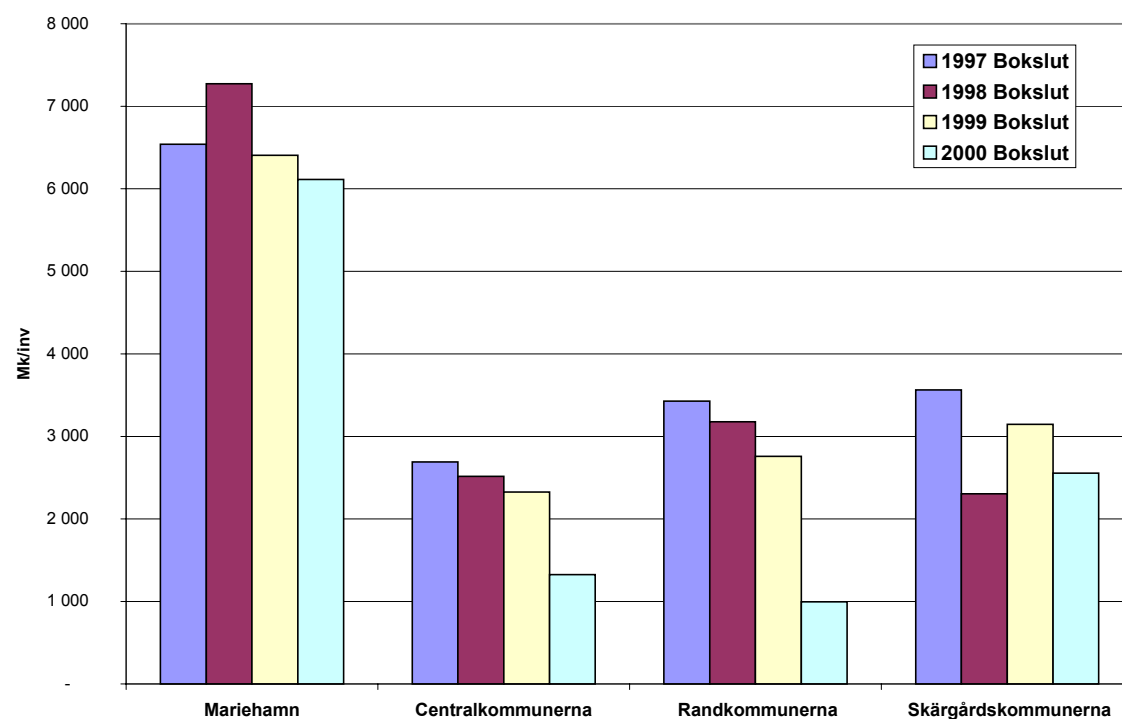

2g: Landskapsandelar per invånare, utvecklingen per region

2h: Årsbidrag per invånare, utvecklingen per region

Bilaga 3: Sammanställning av ÅHS-avgiften, landskapsandelarna samt övriga transfereringar per kommun 1997-1999, mk

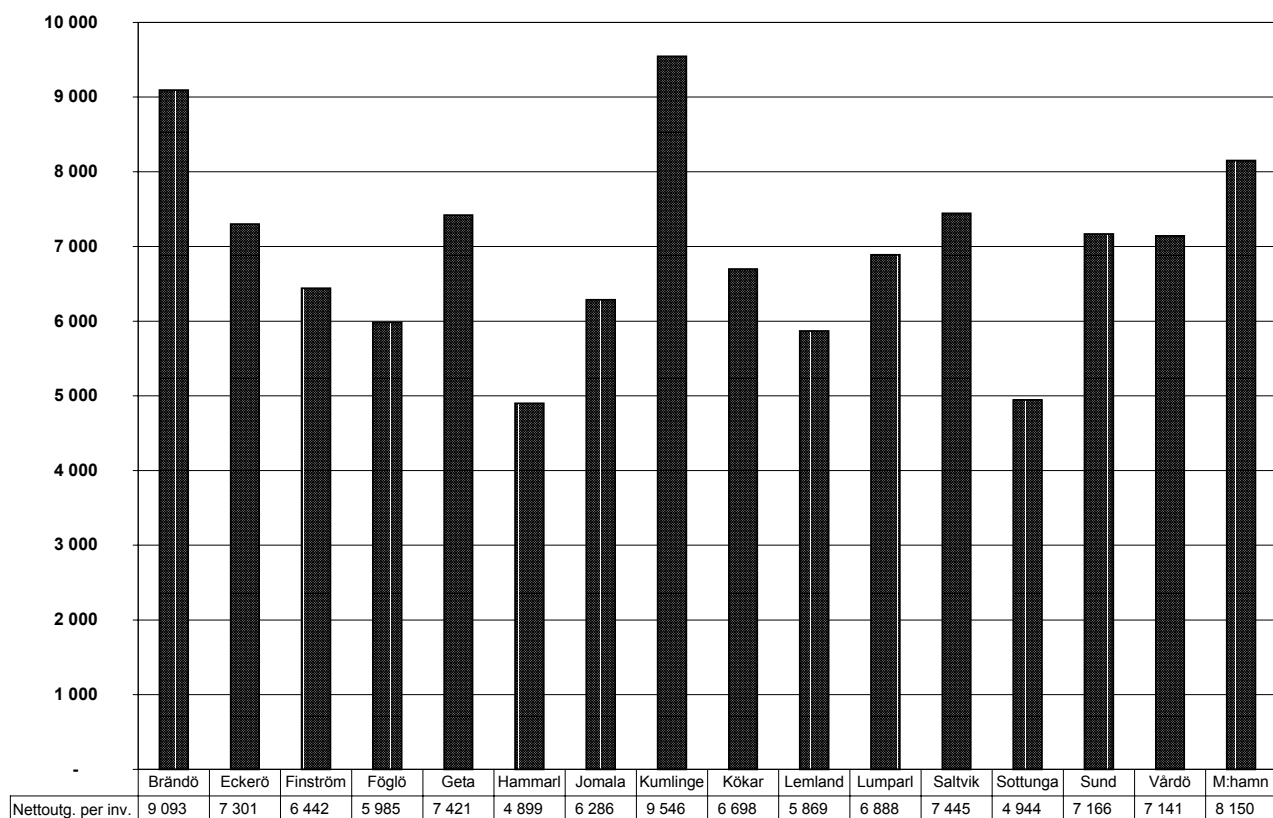
1997	Medborgar-		Idrott, ungd., o. kultur	Allmän ls-andel	Skatte- kompletter.	Stöd enl prövning	Ls-andelar o sk.kompl.		Stöd: datautveckl i grundskolan	TOTALT		
	Socialvården	Grundskolan					instituttet	Bibliotek			ÅHS-avgift	ÅHS-avg.
Brändö	1 629 257	1 145 060	58 526	24 770	873 090	924 420	552 298	4 102 825	20 634	4 123 459		
Eckerö	2 175 869	994 624	68 144	37 200	466 399	1 149 484	758 358	4 133 362	12 969	4 146 331		
Finström	5 287 135	3 152 888	190 461	101 519	877 931	16 392	2 321 384	7 304 942	34 712	7 339 654		
Föglö	1 516 140	1 329 296	64 294	27 210	1 116 765	1 552 206	566 084	5 039 827	10 710	5 050 537		
Geta	1 306 564	1 036 968	38 171	20 837	355 417	1 857 650	376 315	4 439 292	12 564	4 451 856		
Hammarland	3 174 902	1 621 328	106 232	57 992	818 100	1 811 456	1 184 054	6 405 956	13 567	6 419 523		
Jomala	7 550 760	4 231 664	267 629	142 651	1 530 078	0	3 338 183	10 384 599	25 771	10 410 370		
Kumlinge	1 319 596	1 110 812	46 885	19 843	771 648	1 056 873	393 494	4 110 587	20 524	4 131 111		
Kökar	871 412	557 388	33 535	14 193	677 938	998 373	267 366	2 935 473	10 380	2 945 853		
Lemland	3 532 241	2 254 104	119 480	65 224	834 673	823 856	1 376 511	6 253 067	28 732	6 281 799		
Lumparland	738 522	597 036	27 655	15 097	301 368	880 749	305 369	2 305 058	12 403	2 317 461		
Saltvik	4 019 786	2 145 924	135 461	73 947	1 192 464	0	1 801 173	5 766 409	23 922	5 790 331		
Sottunga	347 198	479 620	13 564	5 740	304 443	0	162 427	988 138	10 143	998 281		
Sund	2 875 353	1 137 516	80 150	43 754	669 932	1 288 355	851 119	5 443 941	13 146	5 457 087		
Vårdö	991 199	651 516	43 147	18 261	855 578	561 758	422 057	2 699 402	12 472	2 711 874		
Mariehamn	20 505 260	7 831 444	1 376 400	807 603	400 260	1 360 842	0	16 866 704	77 352	15 492 457		
Hela Åland	57 841 194	30 277 188	1 376 400	2 100 939	1 068 496	13 006 666	12 921 571	31 542 896	678 424	87 727 982	340 000	88 067 982

1998	Medborgar-		Idrott, ungd., o. kultur	Allmän ls-andel	Skatte- kompletter.	Stöd enl prövning	Ls-andelar o sk.kompl.		Stöd: datautveckl i grundskolan	Komp.förordad Samfundssk.	Stöd IT-utv AKF	TOTALT		
	Socialvården	Grundskolan					instituttet	Bibliotek					ÅHS-avgift	ÅHS-avg.
Brändö	1 276 623	1 259 072	57 886	25 205	973 671	912 853	257 163	4 248 147	16 610	16 938	4 281 695			
Eckerö	1 792 793	1 354 920	68 218	38 515	544 225	1 641 985	361 324	5 079 332	23 017	53 974	5 156 323			
Finström	4 666 605	3 115 270	196 338	107 758	1 025 067	160 935	1 098 891	8 173 082	43 471	84 523	8 301 076			
Föglö	1 219 979	1 564 639	64 823	28 226	1 087 314	1 604 321	269 080	5 300 222	16 682	13 212	5 330 116			
Geta	1 086 666	1 081 017	39 710	22 420	298 585	2 017 347	170 840	4 444 905	18 989	17 024	4 480 918			
Hammarland	2 731 970	1 546 959	110 268	62 257	829 123	2 021 078	554 560	6 747 095	27 728	33 374	6 808 197			
Jomala	6 294 429	4 592 819	273 050	149 860	1 425 575	0	1 537 696	11 198 037	59 868	117 272	11 375 177			
Kumlinge	1 116 336	1 288 067	47 804	20 815	807 215	1 172 215	185 794	4 416 658	15 464	5 222	4 437 344			
Kökar	832 837	718 136	34 688	15 104	574 720	1 133 351	123 934	3 184 902	13 366	877	3 199 145			
Lemland	2 936 272	2 427 855	121 889	68 818	916 499	989 714	667 226	6 793 821	33 349	0	6 827 170			
Lumparland	608 964	539 762	28 340	16 001	213 095	936 231	143 570	2 248 823	16 925	4 408	2 270 156			
Saltvik	3 253 090	1 907 900	135 265	76 370	1 114 663	0	859 675	5 627 613	32 771	226 070	5 886 454			
Sottunga	262 736	393 669	13 008	5 664	270 857	0	67 148	940 712	12 112	5 382	958 206			
Sund	2 402 796	1 342 713	80 674	45 548	606 599	2 059 276	410 080	6 197 526	24 053	12 353	6 233 932			
Vårdö	837 099	777 023	43 035	18 738	713 012	648 767	193 404	2 844 270	17 255	31 271	2 892 796			
Mariehamn	12 618 766	8 011 826	1 443 000	813 202	417 208	1 738 668	0	7 899 711	17 142 959	128 078	2 878 100	20 149 137		
Hela Åland	43 937 962	31 921 646	1 443 000	2 128 198	1 118 505	13 138 888	15 298 074	14 800 096	401 926	94 588 103	499 739	3 500 000	100 000	98 687 842

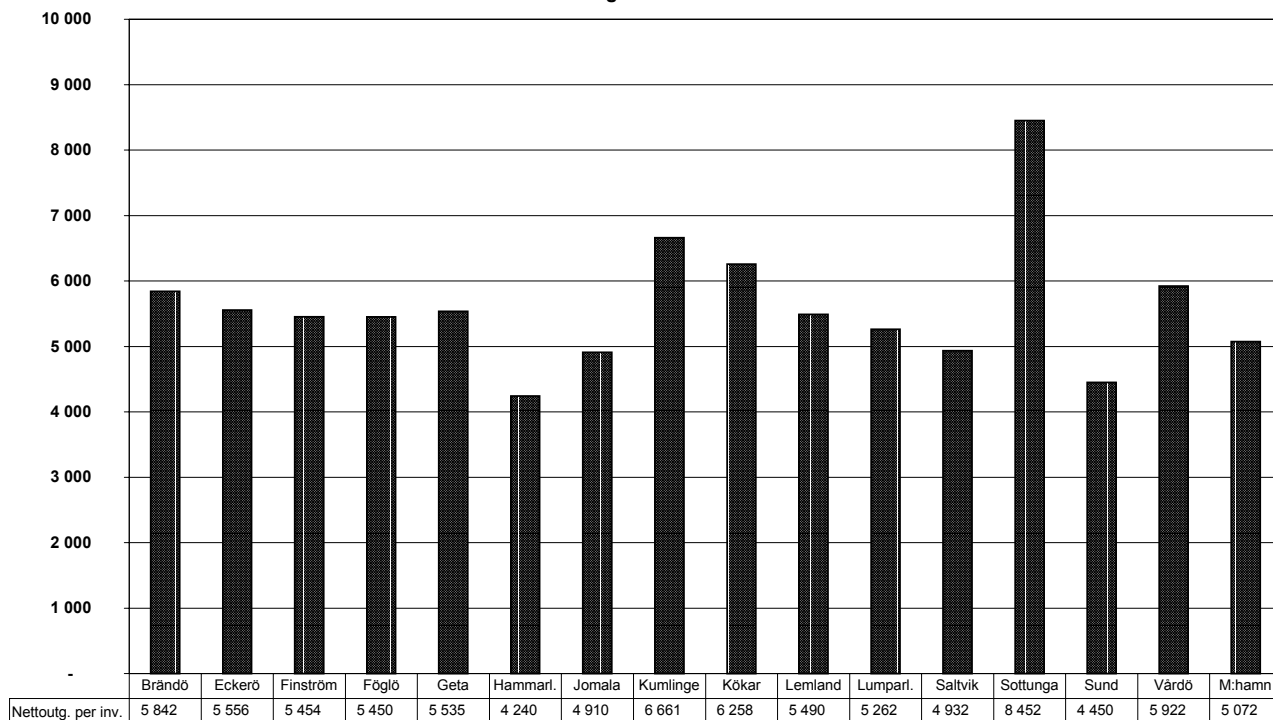
1999	Medborgar-		Idrott, ungd., o. kultur	Allmän ls-andel	Skatte- kompletter.	Stöd enl prövning	Ls-andelar o sk.kompl.		Stöd: datautveckl i grundskolan	Stöd IT-utv AKF	TOTALT		
	Socialvården	Grundskolan					instituttet	Bibliotek				ÅHS-avgift	ÅHS-avg.
Brändö	1 290 133	1 509 868	59 826	26 254	1 020 906	1 257 055	0	5 164 042	12 663	5 176 705			
Eckerö	1 730 205	1 464 051	69 336	39 528	546 391	1 933 032	0	5 782 543	16 227	5 798 770			
Finström	4 707 559	3 108 309	200 933	110 922	1 047 853	765 741	0	9 941 317	23 378	9 964 695			
Föglö	1 324 980	1 538 463	66 609	29 231	1 118 125	1 863 168	0	5 940 576	12 498	5 953 074			
Geta	1 063 286	1 130 499	41 088	23 424	309 792	2 376 103	0	5 194 192	14 456	5 208 648			
Hammarland	2 799 763	1 580 327	114 019	65 002	859 673	2 477 166	0	7 895 950	18 279	7 914 229			
Jomala	6 178 122	4 683 208	282 438	155 916	1 472 895	551 053	0	13 323 632	28 804	13 352 436			
Kumlinge	1 138 885	1 310 838	48 928	21 472	818 932	1 609 335	0	5 148 390	12 166	5 160 556			
Kökar	844 143	971 058	35 695	15 665	591 924	1 383 440	0	3 841 925	11 376	3 853 301			
Lemland	3 099 547	2 671 820	128 914	73 493	971 972	1 618 040	0	8 563 786	19 926	8 583 712			
Lumparland	651 903	586 789	29 874	17 031	225 245	1 192 478	0	2 812 175	13 797	2 825 972			
Saltvik	3 364 704	1 884 588	139 100	79 300	1 052 785	0	0	6 520 477	19 861	6 540 338			
Sottunga	292 365	496 426	14 567	6 393	241 564	57 883	0	1 109 198	10 527	1 119 725			
Sund	2 356 699	1 417 217	84 915	48 410	640 237	2 736 504	0	7 283 982	16 780	7 300 762			
Vårdö	804 166	981 414	43 702	19 178	750 882	824 636	0	3 423 978	13 807	3 437 785			
Mariehamn	13 097 945	8 506 163	1 478 520	835 138	431 724	1 801 649	0	26 151 139	55 318	26 206 457			
Hela Åland	44 744 405	33 841 038	1 478 520	2 195 082	1 162 943	13 470 825	20 645 634	0	558 855	118 097 302	299 863	300 000	118 697 165

Bilaga 4: Kommunernas nettokostnader per invånare för socialvården och bildningssektorn 1999, mk

Socialvården 1999

Utbildning och kultur 1999

Bilaga 5: Nettodrifstkostnader per delsektor inom socialvården per kommun, 1997 och 1999, 1.000 mk (löpande priser)

1997	201 Socför- valtning	205 Barnoms. Barnoms.	210 Vård av barn, unga på inr.	215 Annan barn- o familjevård	220 Vård på äldrings- hem	225 Handik.- vård på inr.	230 Special- omsorg	235 Hemtjänst	240 Annan service, åldr.	245 Missbr.- vård	290 Övr. socialvård	Totalt
Brändö	-193	-977	0	-7	-815	0	-363	-893	-397	0	-94	-3 739
Eckerö	-276	-1 890	0	-23	-1 404	0	-595	-413	-122	-23	-87	-4 833
Finström	-493	-5 335	0	-225	-3 492	0	-672	-732	-549	-50	-464	-12 012
Föglö	-316	-638	0	0	-633	0	-462	-548	-733	0	-103	-3 433
Geta	-193	-1 055	0	-53	-1 164	0	-37	-587	-338	-5	-11	-3 443
Hammarland	-312	-2 585	-37	-26	-1 278	0	-304	-936	-42	-31	-170	-5 721
Jomala	-1 069	-7 952	-568	-111	-2 763	0	-1 882	-788	-599	-93	-833	-16 658
Kumlinge	-164	-841	0	-3	-404	0	-501	-1 223	-79	-18	-38	-3 271
Kökar	-105	-877	2	0	-727	0	0	-440	-295	0	-5	-2 447
Lemland	-439	-3 879	0	0	-1 369	-100	-313	-870	-90	-33	-224	-7 317
Lumparland	-174	-811	0	-21	-293	0	-98	-296	0	-5	-10	-1 708
Saltvik	-64	-3 574	0	-177	-4 052	0	-791	-861	-267	-40	-335	-10 161
Sottunga	-102	-141	0	0	-226	0	0	-68	0	-2	-4	-543
Sund	-398	-2 173	0	-110	-1 801	0	-1 214	-1 280	-97	-15	-106	-7 194
Vårdö	-184	-1 313	0	-6	-451	0	-324	-778	-17	0	0	-3 073
Mariehamn	-2 038	-27 449	-1 460	-2 550	-16 510	0	-6 631	-8 699	-3 284	-2 660	-3 801	-75 082
Hela Åland	-6 520	-61 490	-2 063	-3 312	-37 382	-100	-14 187	-19 412	-6 909	-2 975	-6 285	-160 635

1999	201 Socför- valtning	205 Barnoms. Barnoms.	210 Vård av barn, unga på inr.	215 Annan barn- o familjevård	220 Vård på äldrings- hem	225 Handik.- vård på inr.	230 Special- omsorg	235 Hemtjänst	240 Annan service, åldr.	245 Missbr.- vård	290 Övr. socialvård	Totalt
Brändö	-276	-1 153	0	-62	-1 058	0	-471	-1 155	-550	-2	-47	-4 774
Eckerö	-288	-1 994	0	-66	-2 015	0	-922	-579	-134	-28	-70	-6 096
Finström	-573	-5 960	0	-471	-4 424	0	-936	-963	-925	-75	-454	-14 781
Föglö	-338	-825	0	-35	-138	0	-395	-606	-1 168	-15	-48	-3 568
Geta	-242	-1 193	0	-32	-882	0	-79	-804	-155	-29	-95	-3 511
Hammarland	-325	-2 653	0	-110	-1 374	0	-359	-1 059	-468	-51	-213	-6 612
Jomala	-1 531	-8 812	23	-456	-3 454	-545	-2 574	-1 284	-975	-169	-664	-20 441
Kumlinge	-142	-1 043	0	-24	-671	0	-650	-1 456	-224	-34	-13	-4 257
Kökar	-149	-827	0	0	-333	0	0	-471	-310	0	-40	-2 130
Lemland	-484	-4 746	0	-5	-1 428	-185	-538	-1 325	-273	-1	-252	-9 237
Lumparland	-203	-954	0	-185	-536	-261	0	-342	-24	-12	-11	-2 528
Saltvik	-112	-4 126	-5	-283	-5 081	0	-1 337	-813	-372	-67	-330	-12 526
Sottunga	-100	-108	0	-100	-212	0	0	-77	-21	0	-5	-623
Sund	-414	-2 227	0	-89	-1 266	0	-1 389	-1 443	-103	-48	-80	-7 059
Vårdö	-232	-942	0	-12	-424	-340	0	-741	-92	-5	-54	-2 842
Mariehamn	-3 996	-30 106	-2 159	-2 625	-17 830	0	-8 907	-9 784	-6 752	-1 893	-1 866	-85 918
Hela Åland	-9 405	-67 669	-2 141	-4 555	-41 126	-1 331	-18 557	-22 902	-12 546	-2 429	-4 242	-186 903

Bilaga 6: Landskapets utgifter och inkomster för vissa sektorer 1997-1999 (löpande priser)

	1997			1998			1999		
	Utgifter	Inkomster	Totalt	Utgifter	Inkomster	Totalt	Utgifter	Inkomster	Totalt
Musikinstitutet	3 184 367	226 678	2 957 689	2 822 140	246 994	2 575 146	2 794 347	280 754	2 513 593
Gymnasialstadiet	73 908 004	4 502 522	69 405 482	80 601 021	5 085 295	75 515 725	82 481 982	5 607 964	76 874 018
ÅHS	246 495 597	78 351 882	168 143 715	257 253 326	57 966 595	199 286 731	261 258 958	43 403 281	217 855 677
Landskapsandelar, bildningssektorn <i>(verkliga, hänförs till året)</i>	34 823 023		34 823 023	36 611 349		36 611 349	38 677 583		38 677 583
Landskapsandelar, socialvården <i>(verkliga, hänförs till året)</i>	57 841 194		57 841 194	43 937 962		43 937 962	44 744 405		44 744 405
Allmänna ls-andelar o skattekomplettering <i>(verkliga, hänförs till året)</i>	26 606 661		26 606 661	28 838 888		28 838 888	34 675 314		34 675 314
Utbetalda barnbidrag	46 631 008		46 631 008	43 792 782		43 792 782	43 925 484		43 925 484
Komp. för frångången samfundsskatteink.				3 500 000		3 500 000			
It-utveckling o samordning, kommunerna				100 000		100 000	100 000		100 000
Stöd för datautvecklingen i grundskolan	450 000		450 000	499 739		499 739	299 860		299 860
Totalt	489 939 854	83 081 082	406 858 772	497 957 207	63 298 884	434 658 322	508 957 933	49 291 999	459 665 934

Bilaga 7: Kommunernas ekonomi, jämförelse 1999-2000*, 1.000 mk
 (* Preliminära uppgifter för år 2000)

	1999	2000	Förändring 1999 - 2000	
			1 000 mk	%
RESULTATRÄKNING				
Verksamhetens intäkter	139 345	147 223	7 878	5,7
Verksamhetens kostnader	486 781	528 477	41 696	8,6
Varav: -Personalkostnader	240 960	264 275	23 315	9,7
-Köp av tjänster	142 449	156 616	14 167	9,9
Verksamhetsbidrag (negativt)	347 429	381 255	33 826	9,7
Skatteintäkter:	357 075	366 103	9 028	2,5
Kommunalskatt	270 349	269 023	-1 326	-0,5
Fastighetsskatt	5 622	4 940	-682	-12,1
Andel av samfundsskattens avkastning	75 720	88 012	12 292	16,2
Övriga skatteintäkter	5 383	4 128	-1 255	-23,3
Landskapsandelar	118 615	123 904	5 289	4,5
Allmän landskapsandel	34 348	36 891	2 543	7,4
Landskapsandelar för socialväsendet	44 495	45 752	1 257	2,8
Landskapsandelar för undervisning och kultur	38 781	41 262	2 481	6,4
Återkrävd moms (minuspost)	22 528	24 271	1 743	7,7
Ränteintäkter	5 396	4 674	-722	-13,4
Räntekostnader	4 703	3 928	-775	-16,5
Årsbidrag	106 405	85 801	-20 604	-19,4
Avskrivningar enligt plan	31 089	33 282	2 193	7,1
Räkenskapsperiodens resultat	74 402	52 523	-21 879	-29,4
FINANSIERINGSKALKYL				
Investeringar i anläggningstillgångar	127 324	163 576	36 252	28,5
Finansieringsandelar för investeringar	40 419	47 818	7 399	18,3
Försäljningsintäkter av anläggningstillgångar	2 542	956	-1 586	-62,4
Ökning av långfristiga lån	3 546	19 119	15 573	439,2
Minskning av långfristiga lån	13 391	20 335	6 944	51,9
BALANSPOSTER:				
Eget kapital	667 933	718 825	50 892	7,6
Främmande kapital	169 746	182 312	12 566	7,4
Kassamedel, 1000 mk	141 848	127 448	-14 400	-10,2
Lånestock, 1000 mk	121 464	133 880	12 416	10,2